

**PRIJS BOUWHEER 2005
JURYVERSLAG**

INHOUD

1. DOELSTELLING EN SITUERING VAN DE PRIJS BOUWHEER 2005.....	5
2. ORGANISATIE PRIJS BOUWHEER 2005.....	6
2.1. VOORBEREIDING OPROEP	6
2.2. LANCERING OPROEP	6
2.3. DEELNAMETERMIJN APRIL - MEI	6
2.4. INSCHRIJVINGEN	6
3. PROCEDURE	7
3.1. SCREENING	7
3.2. JURYLEDEN	7
3.3. VERLOOP VAN DE JURERING	8
4. LOGISTIEKE GEGEVENS INZENDINGEN	10
5. LIJST INGEDIENDE PROJECTEN.....	11
6. LIJST NOMINATIES EN LAUREAAT BOUWHEREN PER CATEGORIE	13
7. EVALUATIE PRIJS BOUWHEER 2005.....	14
8. BEOORDELING	17
Categorie nieuwbouw.....	17
1. c.v. Zonnige Kempen: Sint Antoniuspleintje	18
2. Ministerie Vlaamse Gemeenschap – Afdeling Gebouwen: Uitbreiding Waterbouwkundig Labo	20
3. Gemeentebestuur Antwerpen: Gezondheidshuis Prostitutie Antwerpen	22
4. Vlaamse Milieumaatschappij: Kantoorgebouw Vlaamse Milieumaatschappij.....	24
5. v.z.w. Monnikenheide: Zorgzaam bouwen, bouwen aan zorg Huis aan de Voorne- Huis aan de kerk.....	26
Categorie hergebruik/herbestemming	30
6. Gemeentebestuur Antwerpen: Permeke-site	31
7. Gemeentebestuur Kortrijk: Nieuw stadhuis.....	34
8. Gemeentebestuur Hooglede: Verbouwen van fabrieksgebouw tot leslokalen voor muziek- en tekenacademie.....	36
9. v.z.w. Monnikenheide: Zorgzaam bouwen. Bouwen aan zorg: Domein Monnikenheide	38
10. Ministerie Vlaamse Gemeenschap – Afdeling gebouwen: Alden Biezen, overkoepeling van de kasteelbinnenkoer	41
Categorie publieke ruimte	43
11. Gemeentebestuur Deerlijk: Het nieuwe gemeentehuis	44
12. Gemeentebestuur Staden: Herinrichting Dorpsstraat en J. Dewindestraat.....	47
13. Gemeentebestuur Sint-Niklaas: Margarethaplan/Stationsplein	49
14. Gemeentebestuur Knokke-Heist: Rubensplein	53
15. Gemeentebestuur Wetteren – NMBS – De Lijn: Wetteren herinrichting stationsomgeving.....	56
Categorie kunst in opdracht	59
16. Gemeentebestuur Sint-Niklaas: Stationsplein.....	60
17. Gemeentebestuur Knokke-Heist: Rubensplein	62
18. Vlaamse Milieumaatschappij: Kantoorgebouw Vlaamse Milieumaatschappij.....	64
Categorie landschap	66

Categorie infrastructuur	67
19. Gemeentebestuur Wetteren – NMBS – De Lijn: Wetteren herinrichting stationsomgeving.....	68
Categorie internationaal project	71
Categorie Geïntegreerde opdracht	72
20. Vlaamse Milieu Maatschappij: Kantoorgebouw Vlaamse MilieuMaatschappij	73

1. DOELSTELLING EN SITUERING VAN DE PRIJS BOUWHEER 2005

De Vlaamse Bouwmeester wil de aanjager zijn van een stedenbouwkundig, landschappelijk en architecturaal kwaliteitsbeleid voor overheidsopdrachten. De rol van publieke opdrachtgever is hierbij het begin en eindpunt van kwaliteit. De 'Prijs Bouwheer' wil een erkenning geven aan de goede opdrachtgever van overheidsprojecten.

De 'Prijs Bouwheer' uitgereikt door de Vlaamse Regering is een tweejaarlijks initiatief van de Vlaamse Bouwmeester, georganiseerd in samenwerking met de Vlaamse Vereniging voor Ruimte en Planning (VRP). De Prijs is aan zijn tweede editie toe.

Deze oproep wil zowel nieuwe als gevestigde bouwheren uit de publieke sector uitnodigen om aan de 'Prijs Bouwheer 2005' deel te nemen en om na te denken over een kwaliteitsvol bouwbeleid.

De verschillende overheden (gemeenten en provincies, OCMW's, het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, de Vlaamse gemeenschapscommissies in Brussel) en de semi-openbare instellingen die een projectsubsidie van minstens 60% genieten (intercommunales, sociale huisvestingsmaatschappijen...) kunnen zich met een of meerdere bouwprojecten kandidaat stellen.

Bouwheren kunnen recente projecten indienen in één of meerdere categorieën: nieuwbouw, hergebruik en herbestemming, publiek ruimte, kunst in opdracht, landschap, infrastructuur, internationaal project.

De jury nomineert en bekroont voor elke categorie én voor de geïntegreerde opdracht. Voor de geïntegreerde opdracht kunnen de bouwheren niet rechtstreeks indienen. De jury kiest de nominaties en de laureaat ervan op basis van de kandidaturen binnen de zeven categorieën. Projecten die minimum drie categorieën op een zinvolle manier integreren, komen voor deze erkenning in aanmerking.

De jury beoordeelt elk project op basis van drie gelijkwaardige criteria: de opdracht, het proces en het resultaat.

2. ORGANISATIE PRIJS BOUWHEER 2005

De Vlaams Bouwmeester vertrouwde de uitwerking van het concept, de voorbereiding, coördinatie en organisatie van de Prijs Bouwheer 2005 toe aan het communicatiebureau voor ruimtelijke ordening en stedenbouw TOPOS (Mat Steyvers voor algemene coördinatie en Pieternel Vermoortel voor ondersteuning van de coördinatie, met specifieke aandacht voor de categorie Kunst in Opdracht).

2.1. Voorbereiding oproep

Het concept van de Prijs Bouwheer werd samengebracht in de nota Basislijnen. De Basislijnen steunen op de evaluatie van de Prijs Bouwheer 2003, de evaluatiebijeenkomst Adviesgroep Prijs Bouwheer (bestaande uit genomineerde bouwheren van 2003) en het overleg met de Vlaamse Bouwmeester.

Belangrijkste wijzigingen t.o.v. editie 2003:

- Uitbreiding categorieën met "internationaal project "
- Beoordeling op basis van opdracht, proces, resultaat en hun onderlinge samenhang
- Keuze voor formule kernjury en pré-adviesjury

Het concept werd vertaald in vier basisdocumenten:

- Oproep
- Handleiding
- Reglement
- Inschrijvingsformulier

2.2. Lancering oproep

Lancering Oproep via persmededeling, mailing naar Vlaamse overheden en semi-openbare instellingen, via tijdschriften, website Bouwmeester

2.3. Deelnametermijn April - Mei

- 2 infosessies
 - infosessie voor geïnteresseerde bouwheren in april
 - infosessie voor deelnemende bouwheren in mei

Mogelijkheden voor individueel advies

2.4. Inschrijvingen

- inschrijvingen op 1 juni
 - 23 effectieve inzendingen
 - in overleg met de Bouwmeester werd besloten tot verlenging indientermijn tot 21 juni

- inschrijvingen op 21 juni
 - 44 inzendingen

3. PROCEDURE

3.1. Screening

De kandidaturen werden aanvaard op het kantoor van de Vlaamse Bouwmeester tot 21 juni 2005.

In totaal werden 44 inzendingen ontvangen.

12 inzendingen voldeden niet aan de voorwaarden: deze inschrijvingen bleven beperkt tot het deelnameformulier (dossiernrs. 32,33,34,35,36,37,38,39,40,41,42,43).

1 inzending werd door de indiener ingetrokken (dossiernr. 44).

31 inzendingen voldeden vormelijk aan de voorwaarden en komen in aanmerking voor de Prijs Bouwheer.

Alle projecten werden bezocht door de medewerkers van TOPOS.

verifiëren van stand van zaken

vragen van verduidelijkingen op basis van dossiers

afspraken over evt. aanvullingen van het dossier

3.2. Juryleden

De jury werd samengesteld door de Vlaamse Bouwmeester, in overleg met de Vlaamse Vereniging voor Ruimte en Planning (VRP).

Kernjury

Cilly Jansen	Voorzitter	- Directeur Stichting Architectuur Lokaal, Amsterdam (NL)
Jan Bruggemans	Deskundige Opdrachtgeverschap en architectuur	- Prof. Architect - Stedenbouwkundige - Bestuurder Sint-Lukasarchief, Brussel
Antoinette Timmermans	Deskundige Opdrachtgeverschap en landschap	- Landschapsarchitecte Belgische vereniging van tuinarchitecten en landschapsarchitecten (BRTL) - Extern consulent Koning Boudewijnstichting - Lid Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen
Jan Strubbe	Deskundige Opdrachtgeverschap en Infrastructuur	- Directeur-generaal administratie Waterwegen & Zeewezen
Joris Scheers	Deskundige Opdrachtgeverschap en publieke ruimte	- Ruimtelijk planner - Voorzitter Vlaamse Vereniging voor Ruimte en Planning (VRP) - Afdelingshoofd Monumenten en Landschappen, Ministerie Vlaamse Gemeenschap
Menno Meewis	Deskundige Opdrachtgeverschap en kunst	- Directeur Middelheimmuseum Antwerpen
Rob Cuyvers	Deskundige Opdrachtgeverschap en renovatie en hergebruik	- Departementshoofd architectuur, interieurarchitectuur en beeldende kunst, Provinciale Hogeschool Limburg

Pré-adviesjury's

Pierre Hebbelinc	Categorie Nieuwbouw	- Architect
Els Nulens	Categorie Nieuwbouw	- Stedenbouwkundige voor de stad Antwerpen - Medewerker "Planners": multiprofessionele architectenvereniging voor landschap, stedenbouw en architectuur

Kurt Herregodts	Categorie Nieuwbouw	- Architect - Communicatieverantwoordelijke bouwen & architectuur Vlaamse Huisvestigingsmaatschappij
Luc De Leye	Categorie Hergebruik en herbestemming	- Ingenieur-architect - Diensthofd Divisie Monumenten K.U.Leuven
Jo Lefebure	Categorie Hergebruik en herbestemming	- Diensthofd Dienst Architectuur stad Gent
Rob Timmermans	Categorie Publieke ruimte	- Stadsarchitect-planoloog - Gemeentelijk stedenbouwkundig ambtenaar Stad Sint-Truiden
Philippe Van Wesenbeeck	Categorie Publieke ruimte	- Directeur-manager dienst stedenbouw en ruimtelijke planning – stad Gent
Geert Bruloot	Categorie Kunst in opdracht	- Medeoprichter Flanders Fashion Institute/Modenatie, Antwerpen
Edith Doove	Categorie Kunst in opdracht	- Freelance curator - Consulente beeldende kunst
Paul Deroose	Categorie Landschap	- Landschapsarchitect
Roel Vanhaeren	Categorie Landschap	- Afdelingshoofd Bos en Groen, Ministerie Vlaamse Gemeenschap
Dirk Jaspaert	Categorie Infrastructuur	- Ingenieur-architect
Jan Moens	Categorie Infrastructuur	- Directeur studie bureau Bouwtechniek

Secretariaat: Pieternel Vermoortel niet-stemgerechtigd
 Mat Steyvers niet-stemgerechtigd

3.3. Verloop van de jurering

De jurering bestond uit 2 jurydagen met één week tussenperiode.

Jurydag 1: 23 augustus

Vaststelling van de werkwijze jurering

Voorstelling van alle 31 inzendingen aan alle juryleden via PowerPoint. Onderdelen:

- Logistieke gegevens
 - Projecttitel
 - Locatie
 - Bouwheer
 - Indiener
 - Categorie
 - Fase van realisatie
 - Nazending
- Toelichting missie bouwheer
- Projectbeschrijving
 - Opdracht
 - Proces
 - Resultaat
- Plannen en foto's

Pré-adviesjury's

- Uitwerken definitie voor betreffende categorie
- Behandeling inzendingen ingediend voor betreffende categorie op basis van de projectdossiers
- Formuleren van een pré-advies

24 augustus t/m 29 augustus

Alle projectdossiers liggen bij de Vlaams Bouwmeester ter inzage voor de juryleden.

Jurydag 2: 30 augustus

- Voordracht en motivering door elke pré-adviesjury
 - Duiding van de categorie en voordracht vanwege de pré-adviesjury
 - Voordracht vanwege de kernjury
 - Vaststellen van de nominaties door pré-adviesjury en kernjury (unaniem)
- Bespreking en vaststelling van de nominaties van de geïntegreerde opdracht door de pré-advies jury's en de kernjury (unaniem)
- Evaluatie van de Prijs Bouwheer 2005 door de pré-adviesjury's en de kernjury
- Besluitvorming door de kernjury over de laureaten van de categorieën en over de laureaat van de geïntegreerde opdracht. (unaniem)

Specifieke vermelding omtrent jurering

- Het jurylid Jan Strubbe nam in akkoord met de kernjury niet deel aan de voorstelling, de bespreking en de beoordeling van de inzendingen met dossiernummer 4 en 5. Dit conform het reglement art. 3.6. "Elk jurylid dat direct betrokken is (geweest) bij één van de ingezonden dossiers wordt geacht dit aan de andere juryleden te melden en zich bij eventuele stemming te onthouden".
- De jury voegde in twee gevallen twee inschrijvingen van één bouwheer samen tot telkens één nominatie (6/7: nominatie voor publieke ruimte en kunst in opdracht; 20/22: nominatie voor nieuwbouw) conform het reglement art. 2.2.
- De jury oordeelde dat de uitvoering van het project "Kinderdagverblijf Knuffel" (dossiernummer 10) van de bouwheer gemeentebestuur Antwerpen en het project "Jeugd ontmoetingscentrum "Wijland" (dossiernummer 29) van de bouwheer gemeentebestuur Puurs op het ogenblik van de projectindiening niet ver genoeg stond om een gefundeerd oordeel toe te laten. De jury nodigt deze bouwheren uit om hun project bij de volgende editie van de Prijs Bouwheer in te dienen.
- De jury oordeelde dat de uitvoering van het projecten "stadhuis Lommel" (dossiernummer 15) van de bouwheer gemeentebestuur Lommel op het ogenblik van de projectindiening niet ver genoeg stond om een gefundeerd oordeel toe te laten. Deze opdracht vertrekt vanuit een globaal masterplan dat nog niet volledig werd gerealiseerd. De jury nodigt deze bouwheer uit om hun project bij de volgende editie van de Prijs Bouwheer in te dienen.
- De jury nam de beoordeling van de inzending van de bouwheer Ministerie Vlaamse Gemeenschap – Departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur "Masterplan voor de Hoge Rielen" (dossiernummer 26) niet in overweging omdat een masterplan als zodanig niet als een realisatie zoals bedoelt in de Prijs Bouwheer beschouwd kan worden.

4. LOGISTIEKE GEGEVENS INZENDINGEN

31 inzendingen voldeden aan de formele voorwaarden en stelden hun kandidatuur voor 67 categorieën.

Van deze inzendingen werden 7 inzendingen niet door de bouwheer zelf ingediend, maar door derden met attest van de bouwheer.

Aard van de bouwheren/aantal kandidaturen

• Gemeentebesturen	16 inzendingen
• Vlaamse Overheid	6
• Sociale huisvestingsmaatschappijen	3
• De Lijn	1
• Ziekenhuis	1
• Gehandicaptenzorg	3
• Autonoom havenbedrijf	1

Twee inzendingen ingediend als samenwerkingsverband (gemeentebestuur/De Lijn/NMBS, dossiernummer 28; gemeentebestuur/De Lijn, dossiernummer 30).

Categorieën

• Nieuwbouw	17
• Hergebruik/Herbestemming	10
• Publiek ruimte	18
• Kunst in Opdracht	8
• Landschap	7
• Infrastructuur	7
• Internationaal project	2

Specificatie

De vermelding “international project” werd in twee inzendingen aangeduid als deelcategorie. De definitie van “internationaal project” werd in beide gevallen verkeerd geïnterpreteerd door de indiener, namelijk als buitenlandse partner. Aangezien er dus geen inzendingen waren voor internationaal project in de correcte zin van het woord werd geen pré-adviesjury over internationaal project geformeerd. De (2) kandidaturen voor de categorie internationaal project werden niet verrekend in het aantal kandidaturen voor de categorieën (67).

5. LIJST INGEDIENDE PROJECTEN

Dossier-nummer	Bouwheer	Locatie uitvoering	Projecttitel
1	Gemeentebestuur Deerlijk	Deerlijk	Het nieuwe gemeentehuis
2	c.v. Zonnige Kempen	Westerlo	Leven in de brouwerij
3	c.v. Zonnige Kempen	Westerlo	Sint Antoniuspleintje
4	Ministerie Vlaamse Gemeenschap – Afdeling Gebouwen	Borgerhout	Waterbouwkundig labo – Scheepssimulator
5	Ministerie Vlaamse Gemeenschap – Afdeling Gebouwen	Borgerhout	Uitbreiding Waterbouwkundig Labo
6	Gemeentebestuur Sint-Niklaas	Sint Niklaas	Margarethaplan
7	Gemeentebestuur Sint-Niklaas	Sint Niklaas	Stationsplein
8	Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonlijke Aangelegenheden (VIPA)	Rekem	Onthaal en dagkliniek OPZ Rekem
9	Gemeentebestuur Antwerpen	Antwerpen	Gezondheidshuis prostitutie Antwerpen
10	Gemeentebestuur Antwerpen	Antwerpen	Kinderdagverblijf Knuffel
11	Gemeentebestuur Antwerpen	Antwerpen	Permeke-site
12	Gemeentebestuur Bilzen	Bilzen	Ontwerp en aanleg Passage & Klokklein
13	Gemeentebestuur Staden	Staden – Westrozebeke	Herinrichting Dorpsstraat en J. De-windeplein
14	Gemeentebestuur Kortrijk	Kortrijk	Nieuw stadhuis
15	Gemeentebestuur Lommel	Lommel	Stadhuis Lommel
16	Vlaamse Milieumaatschappij	Aalst	Kantoorgebouw Vlaamse Milieumaatschappij
17	Havenbedrijf Gent gab	Gent	Administratiegebouw Havenbedrijf Gent
18	Ziekenhuis Oost-Limburg	Genk	ZOL campus Sint-Jan, blok J. Genk
19	Gemeentebestuur Hooglede	Hooglede	Verbouwen van fabrieksgebouw tot leslokalen voor muziek- en tekenacademie
20	Vzw Huize Monnikenheide	Zoersel	Huis aan de Voorne
21	Vzw Huize Monnikenheide	Zoersel	Domein Monnikenheide
22	Vzw Huize Monnikenheide	Zoersel	Huis aan de kerk
23	Ministerie Vlaamse Gemeenschap - Afdeling Gebouwen	Bilzen-Rijkhoven	Alden Biesen, Overkoepeling van de Kasteelbinnenkoer
24	Gemeentebestuur Putte	Putte	Bouwen van een polyvalente zaal voor het Gemeenschapscentrum Klein Boom in een bestaande markthal
25	Gemeentebestuur Beernem	Beernem	Ontmoetingscentrum Beernem
26	Ministerie Vlaamse Gemeenschap –Departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur	Kasterlee	Masterplan voor de Hoge Rielen

27	Gemeentebestuur Knokke-Heist	Knokke-Heist	Rubensplein
28	Gemeentebestuur Wetteren - NMBS - De Lijn	Wetteren	Wetteren herinrichting stationsomgeving
29	Gemeentebestuur Puurs	Puurs	Jeugd ontmoetingscentrum "Wijland"
30	Gemeentebestuur Nieuwpoort - De Lijn	Nieuwpoort	Herinrichting Park Zonnebloem
31	Gewestelijke Maatschappij voor de Kleine Landeigendom 'Klein-Brabant'	Puurs	Veurtstraat – Breendonk – Dorp
32	Intercommunale Leiedal	Kortrijk	Albertpark
33	Gemeentebestuur Wortegem-Petegem	Wortegem – Petegem	Verbeteringswerken Waregemseweg "Centrum"
34	Dexia Bank N.V.	Oostende	Omgevingsaanleg bij Stedelijke Bibliotheek Kris Lambert
35	Gemeentebestuur Gent	Gent	Groothandelsmarkt Gent (Akkerhage)
36	Westvlaamse Intercommunale voor Economische Expansie, Huisvestingsbeleid en Technische Bijstand	Ieper	Ieper Business Park
37	Gemeentebestuur Menen	Menen	Bevrijdingsplein
38	Gemeentebestuur Lommel	Lommel	Park Burgemeestershuis
39	Gemeentebestuur De Haan	De Haan	La Potinière
40	Gemeentebestuur Wortegem-Petegem	Wortegem-Petegem	Moregemplein
41	Gemeentebestuur Knokke-Heist	Knokke-Heist	Heraanleg omgeving Cultuurcentrum Scharpoord in functie van de bouw van een nieuw cafetaria
42	Gemeentebestuur Jabbeke	Jabbeke	Sport- en Cultuurcentrum Varsenare
43	Stadsbestuur Kortrijk	Bellegem	Herinrichting dorpsplaats te Bellegem
44	Stadsbestuur Leuven	Leuven	Kunstwerk in Penitentienstraat

6. LIJST NOMINATIES EN LAUREAAT BOUWHEREN PER CATEGORIE

Categorie Nieuwbouw

c.v. Zonnige Kempen - sociale huisvestingsmaatschappij Westerlo	Sint Antoniuspleintje
Ministerie Vlaamse Gemeenschap – Afdeling Gebouwen-Borgerhout	Uitbreiding waterbouwkundig labo
Gemeentebestuur Antwerpen	Gezondheidshuis prostitutie Antwerpen
Vla Milieumaatschappij Aalst	Kantoorgebouw Vlaamse Milieumaatschappij
v.z.w. Huize Monnikenheide Zoersel	Huis aan de Voorne/Huis aan de kerk

Categorie Hergebruik/Herbestemming

Gemeentebestuur Antwerpen	Permeke-site
Gemeentebestuur Kortrijk	Nieuw stadhuis
Gemeentebestuur Hooglede	Verbouwen van fabrieksgebouw tot leslokalen voor muziek- en tekenacademie
v.z.w. Huize Monnikenheide Zoersel	Domein Monnikenheide
Ministerie Vlaamse Gemeenschap – Afdeling Gebouwen Bilzen-Rijkhoven	Alden Biezen, overkoepeling van de kasteelbinnenkoer

Categorie Publieke ruimte

Gemeentebestuur Deerlijk	Hat nieuwe gemeentehuis
Gemeentebestuur Sint Niklaas	Margarethaplan/Stationsplein
Gemeentebestuur Staden	Herinrichting Dorpsstraat en J.Dewindeplein
Gemeentebestuur Knokke-Heist	Rubensplein
Gemeentebestuur Wetteren – NMBS – De Lijn	Wetteren herinrichting stationsomgeving

Categorie Kunst in opdracht

Gemeentebestuur Sint-Niklaas	Stationsplein – Kunst in opdracht
Gemeentebestuur Knokke-Heist	Rubensplein – Kunst in opdracht
Vlaamse Milieumaatschappij Aalst	Kantoorgebouw Vlaamse Milieumaatschappij – Kunst in opdracht

Categorie Landschap

geen nominaties

Categorie Infrastructuur

Gemeentebestuur Wetteren-NMBS-De Lijn-Wetteren	Wetteren herinrichting stationsomgeving
---	--

Geïntegreerde opdracht

Vlaamse Milieumaatschappij Aalst	Kantoorgebouw Vlaamse Milieumaatschappij
---	---

7. EVALUATIE PRIJS BOUWHEER 2005

Op de tweede jurydag evalueerden de kernjury en de pré-adviesjury's samen de Prijs Bouwheer 2005. De jury verwacht dat de Vlaams Bouwmeester de vaststellingen en voorstellen mee in de voorbereiding van de volgende editie van de Prijs Bouwheer zal betrekken.

Vaststellingen, voorstellen en aanbevelingen

- De jury acht de bestendinging van de Prijs Bouwheer erg belangrijk. De bouwheer is een wezenlijke actor in de bouwopdracht, het bouwproces en het bouwresultaat. Goed bouwheerschap mag niet versmald worden tot goede architectuur.
- Het is belangrijk dat de competenties verbonden aan goed bouwheerschap worden weerspiegeld in de jurysamenstelling. In de jurysamenstelling van de Prijs Bouwheer 2005 is dat het geval.
- Met de toewijzing van nominaties en laureaten wil de jury een signaal omtrent de inhoud van "goed bouwheerschap".
- De jury heeft nood aan specifiekere inzicht in de prijsindicatie van de inzendingen: de totale bouwkost en de manier waarop de financiële middelen gevonden en gehanteerd worden.
- De plaats van de bouwheer dient in de inzendingen duidelijker te worden bepaald, zowel juridisch als organisatorisch. De reden waarom hij bepaalde samenwerkingsverbanden kiest moet duidelijk omschreven zijn.
- Bij de bepaling van wie de bouwheer is gaat het erom wie formeel de verantwoordelijkheid draagt voor de realisatie van de opgave. De jury dient vervolgens te beoordelen of de bouwheer grote verdiensten heeft als regisseur. Bij inzendingen door samenwerkingsverbanden in de formele bepaling van de formele verantwoordelijkheid belangrijk. Een samenwerkende partner met grote verdiensten in het project is daarmee nog geen bouwheer.
- De keuze voor een ontwerper dient inhoudelijke en organisatorisch duidelijker omschreven te worden.
- Er dient gestreefd naar een meer geformaliseerde indiening op basis van een duidelijke standaard.
- Het beheersaspect op lange termijn verdient meer aandacht: de organisatie en structurele middelen die het beheer van het gerealiseerde project voortzetten.
- Wat verstaat de Vlaams Bouwmeester onder voorbeeldig "bouwheerschap"? De jury stelt voor dat de Bouwmeester hierover een duidelijke visie formuleert, waardoor de jury over een degelijk referentiekader voor de beoordeling beschikt.
- De jury heeft vragen over de wenselijkheid van de indiening door derden. Kan een architect of een derde persoon een bouwheer voordragen? Beschikt de ontwerper over de nodige informatie om een project in te dienen?
Projectbeschrijvingen van inzendingen door derden zijn, zo stelt de jury vast, meestal meer gericht op het resultaat. Voorstanders van indiening door derden stellen anderzijds dat deze vaak goed gepositioneerd zijn om de bouwheer te kunnen evalueren. Tussen de bouwheer en de architect bijvoorbeeld is er een contract dat de taken van een bouwheer duidt (aanleveren van materiaal, ambitieniveau, conceptvisie...).
- Projecten met een sterk gelaagde structuur zowel in de structuur van het bouwheerschap als in de projectontwikkeling zijn binnen het huidige concept van de Prijs Bouwheer moeilijker communiceerbaar dan minder complexe inzendingen.
- De Vlaamse overheid als initiatiefnemende overheid kan zichzelf kandidaat stellen voor de Prijs Bouwheer. Op zich is dat een merkwaardige vaststelling. Moeten we een onderscheid maken tussen een prijs voor projecten van de Vlaamse overheid en een prijs voor de anderen?

- Inzendingen gebeuren nu categoriaal; moeten we inzendingen ook inschalen volgens bestuursniveaus: gewest, steden, gemeenten...?

Vaak hebben projecten affiniteiten met meer dan één categorie. Binnen de huidige formule van de jurering bestaat het risico een bouwheer in zijn project waardevol werk verricht en tegelijk in geen van de categorieën genomineerd raakt.

- De Prijs openstellen voor niet-publieke bouwheren kan verreichend zijn. Tegelijk wordt gesteld dat het thema van publiek bouwweerschap op dit ogenblik nog onvoldoende is uitgebouwd.
- Het aantal inschrijvingen per categorie is erg verschillend. Pré-adviesjury's met een groot aantal inzendingen hebben dus minder tijd voor de beoordeling van pré-adviesjury's met minder inzendingen.
- Enkele voorstellen voor het verloop van de jurering en de opvolging
 - De nominaties laten vastleggen door de pré-adviesjury. De kernjury gaat vervolgens de projecten bezoeken. De kernjury wordt dan een controlerend lichaam, een soort "kwaliteitskamer" dat een actieve stap zet naar de bouwheren, om vervolgens de kandidaturen te beoordelen.
 - Tijd voorzien om de projecten op voorhand te bezichtigen voor de pré-adviesjury's.
 - Project laten presenteren door de bouwheer zelf.
 - De preadviesjuryleden op voorhand een bundel toe sturen.
 - Er dient meer aandacht te gaan naar de externe opvolging van de Prijs Bouwheer. Bijvoorbeeld door verspreiding van een CD-rom met de resultaten naar alle architectuur departementen, bibliotheken, website...

Specifieke aanbevelingen voor de categorieën

CATEGORIE NIEUWBOUW

Geen specifieke aanbevelingen

CATEGORIE HERGEBRUIK/HERBESTEMMING

- Continuïteit en behoud zijn de basisgedachte van de begrippen hergebruik/herbestemming schuil dienen te gaan.
- Welke inhoud dekt het begrip "conservatie"?
- De tijdsdimensie is heel belangrijk aspect bij hergebruik en herbestemming: de noden van vandaag kritisch bekijken, handelen in overeenstemming met hedendaagse normen en een toekomst geven.
- De verleiding is groot om té projectmatig te werken: de bouwheer een project af maar verliest de continuïteit (bv. onderhoud, gebruik) uit het oog. Bouwheren moeten dus oog hebben voor de lange termijn op het vlak van beheer. Dat geldt voor alle gebouwen, ook voor de gewone, niet-uitzonderlijke gebouwen. In die zin formuleert de pré-adviesjury hergebruik/herbestemming het voorstel om een prijs toe te kennen na 5 jaar realisatie.

CATEGORIE PUBLIEKE RUIMTE

Geen specifieke aanbevelingen

CATEGORIE LANDSCHAP

- In de categorie Landschap komt geen enkel project inhoudelijk in aanmerking voor een kandidatuur.
- Het ontbreken van dossiers voor deze categorie kadert volgens de jury in een gebrek aan aandacht voor de discipline landschapsarchitectuur in Vlaanderen. In Vlaanderen wordt de landschapsarchitect zelden van bij de aanvang van het bouwproces betrokken. Zijn opdracht bestaat vaak in het "bebloemen", tegen het einde van de realisatie.
- De jury maakt het onderscheid tussen projecten die indirect landschapsversterkende elementen aandragen en projecten die expliciet de intrinsieke kwaliteit van het landschap beogen. Enkel de tweede categorie komt in aanmerking voor de categorie landschap.
- Er zijn zeker projecten in Vlaanderen die in aanmerking zouden kunnen komen (bv. Bos en Groen subsidiëren jaarlijks een 10 tal projecten in gemeenten. (Bvb. de gerealiseerde parkuitbreiding Middelheim; bvb. het stedelijke landschap Graslei-Gent).
- De jury stelt aan de Bouwmeester voor om een bijeenkomst met mensen uit het vakgebied.
- De jury stelt aan de Bouwmeester voor om bouwheren met waardevolle landschapsinitiatieven actief aan te

moedigen tot deelname aan de Prijs.

- “Landschap” maakt substantieel deel uit van de opdracht van de bouwheer. De jury pleit ervoor om de categorie landschap in de Prijs Bouwheer zeker te behouden.
- Mogelijk zijn de definitie en de beeldvorming van landschap in de Prijs Bouwheer te vaag. Definitie en verwachtingen naar potentiële indieners dienen in de toekomst nog meer verduidelijkt te worden.
- Een ruimere omschrijving van de categorie als ‘Groenvoorzieningen en Landschap’ biedt mogelijkheden om ook kleinere projecten in te dienen.
- Bouwheren die wel effectief werken aan het landschap vinden de weg naar de Prijs Bouwheer nog niet of onvoldoende. Er is dus een communicatieprobleem dat dient opgenomen te worden.
- Misschien dienen vanuit de organisatie van de Prijs Bouwheer actievere stappen gezet te worden om bouwheren met waardevolle landschapinitiatieven aan te moedigen tot deelname aan de Prijs.
- De jury merkt op dat dezelfde vaststellingen ook door de jury van de Prijs Bouwheer 2003 werden gemaakt. (zie: Juryrapport Prijs Bouwheer 2003)
- Jurylid Jan Bruggemans zal een tekst opmaken ten behoeve van de Bouwmeester waarin het belang van landschap binnen de Prijs Bouwheer wordt geduid.
- De jury beveelt een bijeenkomst van de Vlaamse Bouwmeester met vertegenwoordigers uit het vakgebied aan over de relatie van de categorie landschap met de Prijs Bouwheer.

CATEGORIE INFRASTRUCTUUR

- Eén van de 7 inzendingen kwam volgens de jury inhoudelijk in aanmerking.
- Het gebrek aan relevante inschrijvingen betekent dat er iets schort aan de communicatie tussen de Prijs Bouwheer en de potentiële indieners. Dit is een agendapunt voor reflectie in het perspectief van een volgende editie van de prijs.
- De ondervertegenwoordiging van inzendingen voor infrastructuur is voor de jury een reden temeer om deze categorie ook in de toekomstige editie van de Prijs Bouwheer op te nemen.

CATEGORIE KUNST IN OPDRACHT

- De pré-adviesjury stelt voor om de categorie ook open te stellen voor tijdelijke projecten. Deze projecten kunnen kaderen binnen de visie van de bouwheer. (Bvb. Beaufort, Super Hasselt, Damme)
- De jury beschouwt Kunst in Opdracht als één van de wezenlijke aspecten en uitdagingen verbonden met goed bouwheerschap, net zoals nieuwbouw, hergebruik, publieke ruimte, landschap en infrastructuur. Kunst in Opdracht maakt dus een onmiskenbaar deel uit van de Prijs Bouwheer.

CATEGORIE INTERNATIONAAL PROJECT

- In de categorie internationaal project zijn geen projecten ingediend. De prijs is nog jong en moet nog verder doordringen bij potentiële indieners. Bovendien is aantal internationale projecten van Vlaamse bouwheren relatief beperkt.
- De jury vindt de internationale dimensie van de Prijs Bouwheer belangrijk en stelt voor om de huidige optie, namelijk het openstellen van de prijs voor internationale projecten van Vlaamse bouwheren, te behouden en te benadrukken in de volgende editie.
- Tegelijk acht de jury de opname van “internationaal project” als specifieke categorie overbodig daar deze perfect kan inpassen in de andere categorieën.

8. BEOORDELING

Categorie nieuwbouw

Definitie categorie nieuwbouw

“De bouwheer legitimeert zijn keuze voor nieuwbouw en stimuleert een proces waarbij de ontwerper antwoorden kan formuleren op maatschappelijke vragen van vandaag en morgen. Architectuur is het resultaat van een zoektocht op basis van vragen, leemtes, behoeften en uitdagingen die zich opdringen in een bepaalde ruimtelijke en maatschappelijke context. De bouwheer stimuleert dit proces en ontwikkelt een kader om met het spanningsveld ambitie - resultaat om te gaan”.

De pré-adviesjury nieuwbouw houdt de definitie van de Prijs Bouwheer 2005 aan als uitgangspunt en toetst elke inzending binnen de 3 basiscriteria opdracht – proces – resultaat aan volgende subcriteria :

- Innovatie/strategie (traject, keuze ontwerpers, procesopvolging, nazorg ...)
- Maatschappelijke relevantie (duurzaamheid, sociale karakter, ...)
- Complexiteit (soort/grootte opdracht, aantal actoren, doelpubliek, financiën, ...)
- (politieke) moed/sterkte (pilotfunctie, niet-evidente oplossingen, ...)

Voordracht pré-adviesjury

Dossier nr.	1	3	9	16	20		
-------------	---	---	---	----	----	--	--

Voordracht kernjury

Dossier nr.	1	3	9	16	20/22	5	15
-------------	---	---	---	----	-------	---	----

Definitieve nominaties en laureaat (laureaat in vet aangeduid)

Dossier nr.		3	9	16	20/22	5	
-------------	--	---	----------	----	-------	---	--

De projecten 20 en 22 werden door dezelfde bouwheer gerealiseerd. De jury heeft conform het reglement art. 2.2. vastgesteld dat deze beide projecten deel uitmaken van één strategie.

1. C.V. ZONNIGE KEMPEN: SINT ANTONIUSPLEINTJE

	NOMINATIE NIEUWBOUW
Dossiernummer	3
Bouwheer	c.v. Zonnige Kempen - sociale huisvestingsmaatschappij -
Bouwheer vertegenwoordigd door	
Projectindiener	Themas, Eduard Maes (architect), Westerlo
Projecttitel	Sint Antoniuspleintje
Locatie	Westerlo
Projectomschrijving	Sociaal huisvestingsproject van 13 woningen gebaseerd op de principes van ecologisch bouwen in een deekern van Westerlo
Ontwerper	Eduard Maes, Westerlo
Andere partners	- Studiebureau Carlier, studie omgeving, Westerlo - Vlaamse HuisvestingsMaatschappij, Brussel - AGI, Brussel
Jaar van realisatie	april 2005

Informatie

Doelstelling CV Zonnige Kempen:

- Duurzaamheid
- Inbreidingsgericht werken
- Basisnormwonen

Locatie:

- Op plaats van 5 verkrotte woningen
- Beschermd dorpsgezicht
- Inbreidingsproject
- Sociale mix 'onder de kerktoren'
- Bestaande doorgang behouden en creatie binnenplein

Tot standgekomen dankzij subsidies van de overheid, Europa, VHM

Duurzaamheid: demonstratieproject

- Direct in het ontwerpproces inpassen
- Principes van Trias energetica
- Toevoeging: het meten en controleren van verbruik bij aanvang en in de toekomst
- Bewoners juiste voorlichting verschaffen
- Positieve en negatieve bevindingen bekendmaken

Infovergadering voor omwonenden

Kleinere bouwvolumes rond gemeenschappelijk pleintje

Diversiteit van de woningen: 13 totaal

- Studio's voor alleenstaanden
- Meergezinswoningen
- Een aangepaste woning

Energievraagbeheersing

- Gebruik van energie-arme materialen en efficiënte werforganisatie
- Doorgedreven isolatie

- Zongerichte architectuur
- Passieve zonne-energieconcepten: serres

Gebruik van duurzame energiebronnen

- Asfaltcollector: mogelijkheid door gelijktijdig heraanleg van de dorpskern
- Fotovoltaïsche zonne-energie
- Mechanische ventilatie met warmteterugwinning per wooneenheid
- Zonneboilers
- Warmte pomp
- Mechanisch ventilatiesysteem
- Regenwater: toilet, wasmachine

Beoordeling

Opdracht

Dit ontwerp is het resultaat van een jarenlange evolutie betreffende duurzaam wonen en ecologisch bouwen bij Zonnige Kempen, waarvan de opdrachtformulering voor dit project duidelijk een voorlopig hoogtepunt is. Dit project werd door de Vlaamse overheid geselecteerd als een pilootproject “ecologische en duurzame sociale woningbouw”. De bouwheer is met dit steeds ambitieuzere proces van opdrachtstellingen een innoverend voorbeeld binnen de sector van (sociale) woningbouw.

Proces

- Uit de stappenplannen/strategie blijkt dat de bouwheer het gezicht is van het project; hij coördineerde het gehele proces en stuurde het in relatie tot een veelheid aan betrokken nationale en internationale actoren. Daarin werden de uiteindelijke bewoners actief betrokken door informatie, opleiding en nazorg. De bouwheer coördineerde het bijkomende luik van opvolging, waarin de bewoners, actoren en wetenschappelijke wereld betrokken zijn.
- Op de valabele niet winnende kandidaten van een wedstrijd werd een beroep gedaan als ontwerper in de daaropvolgende projecten. In die context kwam de keuze van de architect tot stand. In deze aanpak is de bouwheer een voorbeeld.

Resultaat

- Het resultaat ligt vooral in de uitwerking van de ecologische principes en de relatie van de bouwmaatschappij met haar bewoners en minder in de innovatie van de architectuur.
- De bewoners worden expliciet betrokken omtrent het omgaan met ecologisch bouwen en wonen.
- Het maatschappelijk belang van dit project en de rol van de bouwheer is groot, zowel op gemeentelijk als Vlaams niveau.
- Door de ambitieuze opdracht en de innoverende strategie zijn het project en de bouwheer uitgegroeid tot een voorbeeld binnen de woningbouwsector.

2. MINISTERIE VLAAMSE GEMEENSCHAP – AFDELING GEBOUWEN: UITBREIDING WATERBOUWKUNDIG LABO

	NOMINATIE NIEUWBOUW
Dossiernummer	5
Bouwheer	Ministerie Vlaamse Gemeenschap – Afdeling Gebouwen
Bouwheer vertegenwoordigd door	Gert Potoms – Afdelingshoofd
Projectindiener	Ministerie Vlaamse Gemeenschap – Afdeling Gebouwen
Projecttitel	Uitbreiding waterbouwkundig labo
Locatie	Borgerhout
Projectomschrijving	Uitbreiding van de administratieve gebouwen van het Waterbouwkundig Labo middels een hangbrug die fungeert als circulatiepatroon, vergaderzaal en een kunstwerk integreert
Ontwerper	BOB 361 Architecten, Brussel
Andere partners	- Waterbouwkundig Labo, Frank Mostaert, Afdelingshoofd, Burgerhout - Afdeling gebouwen, Jan Severyns, leidend ambtenaar, ROHM Antwerpen
Jaar van realisatie	Midden 2004

Informatie

Opdracht

Uitbreiding van de administratieve gebouwen

- Burelen van het HIC dienden vervangen te worden
- Moet bemand kunnen worden buiten de normale diensturen (overstromingsgevaar)

Visie

- Project moet een visie naar de toekomst uitstralen
- De uitbreiding dient de bestaande architectuur te respecteren maar moet een brug slaan naar de nieuwe evoluties
- Waterbouwkundig Labo wil voorbeeldfunctie uitoefenen
- Recuperatie regenwater/groendak

Kadert in verdere aanpassing van de infrastructuur

Proces

Afdeling gebouwen is 'eigenaar' van dit gebouw: Meer mogelijkheden/Vrijheid

Via procedure Open Oproep werd een ontwerpteam aangeduid: Bob 361 Architecten (Brussel)

Afdeling Gebouwen keek toe op:

- Inhoud
- Kwaliteit
- Timing
- Budgethandhaving

Werkgroepen met de vertegenwoordigers van alle partijen.

Resultaat

Een hangbrug tussen twee kaaimuren als verbinding tussen twee gebouwvleugels

Nieuw L-vormig circulatiepatroon met 3 mogelijke rustpunten

- De rotonde
- De brug
- De patio

De brug omvat:

- Vergaderzalen
- Kunstwerk van Emilio Lopez-Menchero

Emilio Lopez-Menchero:

- Foto op akoestische wand van de vergaderzaal
- Speelt in op de voornaamste activiteit van de gebruiker: het opmeten van de niveau's van waterlopen.
- Gelijktijdige plaatsen kunstwerk in afwerkingfase

Beoordeling

Opdracht

De bouwheer formuleert de aanleiding van de opdracht ("noodzaak van uitbreiding") in een toekomstgerichte visie ("respecteren van de bestaande architectuur en een brug slaan naar de nieuwe evolutie").

- De uitbreiding kadert in een verdere aanpassing van de infrastructuur in de toekomst
- De kantoren van het HIC waren aan vervanging toe
- De kantoren moeten ook gebruikt kunnen worden buiten de normale diensturen

Proces

- Via de procedure Open Oproep werd een ontwerpteam aangeduid
- Afdeling Gebouwen – de bouwheer - keek toe op de inhoud, kwaliteit, timing en budgethandhaving.
- Het proces kreeg vorm op basis van overleg van diverse werkgroepen met de vertegenwoordigers van alle partijen.

Resultaat

Een hangbrug tussen twee kaaimuren vormt de verbinding tussen twee gebouwvleugels. Zo ontstaat een nieuw L-vormig circulatiepatroon met 3 mogelijke rustpunten: de rotonde, de brug en de patio.

Door een zeer eenvoudige ingreep wordt de interne organisatie van het gebouw wezenlijk veranderd en verbeterd. De brug fungeert tegelijk als brug en als accommodatie en wordt zowel voor de passant op de brug als voor de letterlijke buitenstaander een plek die zich toont.

De brug omvat vergaderzalen en een kunstwerk van Emilio Lopez-Menchero. Het kunstwerk is een foto op beide zijden van de akoestische wand tussen de vergaderzalen. Het speelt in op de voornaamste activiteit van de gebruiker namelijk het opmeten van de niveau's van waterlopen. De plaatsing van het kunstwerk vond gelijktijdig met de afwerkingfase plaats.

Deze hangende structuur is ook vanuit het oogpunt van engineering gedurfd; ook het materiaalgebruik is vernieuwend. Voor de jury was deze inzending de aanleiding tot een reflectie over "nieuwbouw". Onder nieuwbouw verstaat de jury ook innovatief nieuw bouwen en wijst op het gebruik van "nieuwe" materialen, "nieuwe" constructiewijzen. OP dat vlak is dit project voor de jury een ultiem voorbeeld. De bouwheer durft het hier aan een niet-evidente structuur te bouwen die de moed van de bouwheer verduidelijkt en het inzicht van de bouwheer omtrent nieuw bouwen toont.

3. GEMEENTEBESTUUR ANTWERPEN: GEZONDHEIDSHUIS PROSTITUTIE ANTWERPEN

	NOMINATIE NIEUWBOUW LAUREAAT
Dossiernummer	9
Bouwheer	Gemeentebestuur Antwerpen
Bouwheer vertegenwoordigd door	Stad Antwerpen
Marjan Knockaert	
Projectindieners	Gemeentebestuur Antwerpen
Projecttitel	Gezondheidshuis prostitutie Antwerpen
Locatie	Antwerpen
Projectomschrijving	Nieuwbouwproject in de Antwerpse rosse buurt ingeplant als uitvalsbasis en huisvesting voor het project gezondheidszorg en hulpverlening ten aanzien van prostituees en als sterke bakken in een weinig gestructureerd gebied.
Ontwerper	LAB Multiprofessionele architectenvereniging bvba, Antwerpen
Andere partners	- Stad Antwerpen – stadsontwikkeling – patrimonium - Stad Antwerpen – sociale zaken – prostitutiebeleid - VZW Ghépro, Antwerpen - Bureau Bouwtechniek, werfopvolging, Antwerpen - NV Bouwbedrijf VMG-DE COCK, aannemener, Sint-Niklaas
Jaar van realisatie	Opening juni 2005

Informatie

“Op het knooppunt van de drie raamprostitutiestraten in het hart van de Antwerpse rosse buurt werd op een braakliggend terrein van de stad een nieuwbouwproject ingeplant als uitvalsbasis en huisvesting voor het project gezondheidszorg en hulpverlening ten aanzien van prostituees en als sterke bakken in een weinig gestructureerd gebied”

Opdracht

Aanleiding project

- Beleidsplan prostitutie Antwerpen (1999): Behoeft aan anonieme en gespecialiseerde gezondheidszorg
- Toekomstvisie voor Schipperskwartier (2002): het plaatsen van dit centrum in de wijk en in perspectief van wijkontwikkeling
- Oprichting vzwgh@pro: preventieve gezondheidszorg, sociale gezondheidszorg en hulpverlening aan prostituees
- Beslissing van stadsbestuur tot inplanten nieuwbouwproject in schipperskwartier

Ruimtelijke en maatschappelijke context

- Problematiek
 - Verkeercarroussels
 - Slechte staat prostitutiepanelen
 - Hoge criminaliteit
 - Lage beeldkwaliteit
 - Wegtrekkende bewoners
- Opties
 - Afbakenen van raamprostitutiegebied van 3 straten
 - Verkeersvrij maken
 - Heraanleg met aandacht voor specifiek straatmeubilair
 - Verbetering werkomstandigheden: invoering reglementering geschiktheidverklaring raamprostitutiepanelen
 - Oprichting politionele cel prostitutie en politieantenne in de zone
 - Keuze voor inplanting op braakliggend terrein op knooppunt van de 3 straten: hoekperceel als herkenningspunt

Proces

Het gezondheidshuis is een project dat kadert in een stadsontwikkelingsproces in de wijk

- Optie woon-, werk- en investeringsgebied met behoud en kwaliteitsverbetering van raamprostitutie
- Oprichting samenwerkingsstructuur college – stuurgroep – plangroep- projectengroep Schipperskwartier

Gezondheidshuis

- Projectdefinitie
- Selectie LAB-architecten via beperkte wedstrijd
- Opstelling programma en ontwerp
- Planvorming door multidisciplinair bouwteam, uitvoering in samenwerking met bouwtechnisch bureau
- Participatie van prostitutees/communicatie naar wijk- en stadsbewoners

Resultaat

“gebouw, op een zicht- en voormalig probleemlocatie, dat door de bewoners gesmaakt en door de doelgroep gedragen wordt”

Beoordeling

Opdracht

De bouwheer heeft een duidelijke opdracht geformuleerd binnen het al eerder opgemaakte beleidsplan. De opdracht voor een gezondheidshuis voor de Antwerpse prostitutiewereld getuigt van politieke en maatschappelijke moed. Dit project heeft een maatschappelijke meerwaarde, ook buiten de grenzen van de directe omgeving. Het is gestart als een voorbeeldproject, met een grote strategische waarde.

Proces

De bouwheer heeft zeer verscheiden actoren actief bij het ontwerpproces actief betrokken, incl. de wijkbewoners en de uiteindelijke doelgroep. Omtrent deze materie is dit géén evidente zaak. De jury is zich bewust van de complexiteit van een dergelijk proces. Het gemeentebestuur heeft zowel op het gebied van communicatie als inhoudelijk zijn rol van bouwheer voortreffelijk gespeeld. Door deze aanpak is voor het project een maatschappelijk draagvlak gecreëerd en is dit project uitgegroeid als een voorbeeldproject.

Resultaat

Het project is een niet-evident gebouw geworden, met duidelijke kwaliteiten en waarin de maatschappelijke moed van de bouwheer wordt geconcretiseerd. Ten opzichte van de probleemstellingen worden duidelijke opties naar voor gebracht namelijk de wijk herformuleren naar een woon-, werk- en investeringsgebied met behoud en kwaliteitsverbetering van de raamprostitutiepanen. Het gebouw profileert zich als baken op de kop van de drie prostitutiestraten en geeft identiteit aan de omgeving. Hierdoor geeft dit gebouw tevens een meerwaarde aan de publieke ruimte.

4. VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ: KANTOORGEBOUW VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ

	NOMINATIE NIEUWBOUW
Dossiernummer	16
Bouwheer	Vlaamse Milieumaatschappij
Bouwheer vertegenwoordigd door	J. Dewinne
Projectindieners	De Smet Vermeulen architecten bvba
Projecttitel	Kantoorgebouw Vlaamse Milieumaatschappij
Locatie	Aalst
Projectomschrijving	Vestiging van nieuw kantoor VMM en afstemming van nieuwe en vroegere functies in een omvangrijk binnengebied: nieuw kantoorgebouw als standaard van duurzaam wonen, restauratie van voormalige pastorie, behoud en omarming van vroegere tuin, afstemming en ontwikkeling publiek domein, integratie van een kunstwerk
Ontwerper	De Smet Vermeulen architecten bvba, Gent
Andere partners	- Lemco bvba, ingenieur stabiliteit, Aalst - Moens Engineering, ingenieur technische uitrusting, Lede - Patrick Van Caekenberg, kunstenaar, Sint-Kornelis Horebeke
Jaar van realisatie	opgeleverd op 310505

Informatie

Omschrijving

Nieuw kantoor van VMM in omvangrijk binnengebied in de 19 eeuwse gordel op plaats van vroeger rustoord

- Creatie van nieuwe route door binnengebied, behoud en “omarming” van vroegere tuin, kunstwerk van Patrick Van Caekenbergh in de tuin
- Restauratie van oude pastorie (voor documentatiecentrum)
- Nieuw kantoorgebouw: door meervoudig ruimtegebruik, flexibiliteit en doordacht energieconcept, een standaard van duurzaam wonen.

Proces

- Aankoop in 1998
- Stedelijk besluit tot behoud neogotische gebouwen
- Alternatieve haalbaarheidsstudie van VMM voor behoud van:
 - Pastorie
 - Tuin
 - Tuinhek
 - Kastanjelaar
- Verkeersvrij maken binnenplein/bouw van ondergrondse parkeergarage in samenwerking met (aanpalende) OCMW/binnenplein wordt publiek (24/24)
- Toetsing ontwerpopties bij Vlaams Bouwmeester
- Vervolledigen ontwerpteam opdat alle aspecten worden betrokken: Interieur/Openbare ruimte/Tuinaanleg/Bijzondere eisen: vb. Dendrologie
- Inspraak en betrokkenheid personeel
 - Fijnstellen organogram en voorontwerp
 - Voorlegging van definitief ontwerp
- Duurzaam bouwen onder leiding van VMM-werkgroep Interne Milieuzorg
 - Flexibiliteit in tijd en ruimte
 - Ecologisch materiaalgebruik
 - Lage CO₂ –emissie
 - Duurzaam bouwen als opdracht voor de ontwerpers
- Kunst in opdracht
Patrick van Caekenberg op voorstel van Bouwmeester en na bezoek aan Bonnefanantenmuseum

- Informatie aan de buurtbewoners
 - Informatievergadering voor de start van de werken (over eindtoestand en werfhinder)
 - Open-deur voor Vlaanderendag (april 2003)
- Werftoezicht en coördinatie
Coördinatie van gelijktijdige aannemingen door vertegenwoordiger van de bouwheer

Beoordeling

Opdracht

Vanuit zijn taakstelling heeft de bouwheer een duidelijke opdracht geformuleerd voor zijn eigen gebouw. Daarin is hij een duidelijk voorbeeld voor andere verantwoordelijke bouwheren. Hij heeft zich niet enkel beperkt tot de eigen opdracht maar heeft de opdracht verruimd naar de omgeving. Hierdoor is hij de motor geworden van de ontwikkeling in de directe omgeving. Ondanks het feit dat hij – gelet op zijn overheidstaak – de plicht had een dergelijke opdracht te formuleren, is hij erin geslaagd om met alle actoren dit ook duidelijk naar voren te schuiven. De VMM heeft een maatschappelijke opdracht en met de realisatie van het nieuwe hoofdkantoor trekt ze deze maatschappelijke opdracht consequent door van bij de aanvang, zowel in de projectopdracht, het proces als het resultaat. Op deze manier maakt de VMM haar maatschappelijke opdracht in de meester letterlijke zin waar.

Proces

- Bij het opstarten van het project en het ontwerpen ervan werd de expertise van het eigen personeel maximaal aangesproken. Ook werd een duidelijk traject met diverse stappenplannen doorlopen in samenspraak met de diverse actoren. De bouwheer gaat bij dit project verder dan enkel het plannen, ontwerpen en bouwen van het gebouw.
- De besluitvorming over de keuze voor behoud en nieuwbouw is zeer doordacht en gebaseerd op de samenspraak met alle betrokken actoren. Het binnengebied wordt permanent bij de planvorming betrokken en krijgt een bestemming als publieke ruimte. De kunstenaar wordt tijdig betrokken in het proces en is in die zin voorbeeldig. De omwonenden worden via informatiebijeenkomsten bij het proces betrokken.
- De bouwheer hecht heel wat belang aan de nazorg en communicatie omtrent de voorbeeldfunctie van dit gebouw. Het proces/strategie is daarom innoverend.

Resultaat

De bouwheer slaagde erin om naast een hedendaags, ecologisch en kwaliteitsvol gebouw, ook zijn doelstelling te realiseren. De combinatie van behoud en nieuwbouw is doordacht. De directe omgeving fungeert als een nieuwe publieke ruimte. Het kunstwerk maakt daar substantieel deel van het resultaat uit. Het project levert een belangrijke impuls tot de herwaardering van dit stadsdeel van Aalst.

Door het gecreëerde draagvlak en de gevolgde strategie zijn het gebouw én de bouwheer uitgegroeid tot een voorbeeld op hun domein.

De VMM heeft een maatschappelijke opdracht en met de realisatie van het nieuwe hoofdkantoor trekt ze deze maatschappelijke opdracht consequent door zowel in de projectopdracht, het proces als het resultaat. Op deze manier maakt de VMM zijn maatschappelijke opdracht in de meest letterlijke zin waar.

Mede door de centrale positie van de VMM in informatieverstrekking en milieueducatie heeft deze realisatie een grote sensibiliserende kracht naar de Vlaamse overheidsinstellingen, de semi-openbare besturen, de particuliere sector en de publieke opinie.

5. V.Z.W. MONNIKENHEIDE: ZORGZAAM BOUWEN, BOUWEN AAN ZORG - HUIS AAN DE VOORNE- HUIS AAN DE KERK

	NOMINATIE NIEUWBOUW
Dossiernummer	20/22
Bouwheer	v.z.w. Huize Monnikenheide
Bouwheer vertegenwoordigd door	Kris De Koninck
Projectindiener	Twee realisaties gebaseerd op een hedendaagse visie ("Zorgzaam bouwen, bouwen aan zorg) omtrent zorg voor en wonen van mensen met een handicap. Zelfstandig wonen ("beschermd studiewonen") in de dorpskern met Huis aan de Voorne als trendsetter en met Huis aan de Kerk als opvolger
Projecttitel	Huis aan de Voorne/Huis aan de kerk
Locatie	Zoersel
Projectomschrijving	
Ontwerper	<u>Huis aan de Voorne</u> Huiswerk architecten, Antwerpen <u>Huis aan de kerk</u> Johan De Coster, Antwerpen
Andere partners	<u>Huis aan de Voorne</u> - Newton - Bart Velleman - ingenieur stabiliteit, Antwerpen - Dillen, aannemer, Balen <u>Huis aan de kerk</u> - Newton - Bart Velleman - ingenieur stabiliteit, Antwerpen - Abesco – Bruno Gebruers – veiligheidscoördinator, Tienen - Noordbouw – André Horemans – aannemer, Herentals
Jaar van realisatie	Huis aan de Voorne juni 2002 Huis aan de kerk maart 2005

Informatie

Huis aan de Voorne

Beschermd studiewonen

- 8 mensen met mentale handicap wonen vrij zelfstandig in huis aan rand van de dorpskern
 - 8 studio's en gemeenschappelijke voorzieningen
- Pilotproject in Vlaanderen:
 - geeft zelfstandige en fysieke ruimte binnen de samenleving
- Richtinggevend project voor project "Huis aan de kerk" (project 21. Prijs Bouwheer 2005)

Opdracht

- Aanleiding
 - Experimenten met beschermd wonen, vóór invoering reglementering en subsidiëring door Vlaamse overheid
 - Stimuli van overheid (2000) voor deze werkvorm
 - Initiatief Huis aan de Voorne
- Waarden, normen, visie ambitie
"Zorgzaam BOUWEN aan zorg" als basis voor de coherentie tussen de 3 projecten (20, 21 en 22)
 - Gebruikersgerichtheid: Een plek om te wonen, te werken en zich te ontspannen
 - Duurzaamheid: Milieuvriendelijkheid en goede energie-efficiëntie
 - Aanpasbaarheid: Concipiëren ook in functie van toekomstige functie- en doelgroepwijzigingen
 - Kwalitatieve en eigentijdse architectuur
- In gehandicaptenzorg de betekenis en de meerwaarde van hedendaagse architectuur verduidelijken
- Bijdrage in verhogen van zelfbeeld van bewoner

– Voortrekkersrol: Voortrekkersrol opnemen in de sector

- Ruimtelijke context

Huis aan de Voorne aan de rand van de dorpskern; 1,6 km van Huize Monnikenheide

- Strategische keuzes

- Teamwerk:

- Werken met werkervaring bij medewerkers en verwachtingen
- Participatief proces op basis van vooraf vastgelegde uitgangspunten.
- Een hedendaagse plaats om te leven: Vertrekken van gewone mensen en normale, eigentijdse woningen
- Speciale aanpassingen: Enkel aanpassingen aan handicap waar nodig
- Nieuwbouw: Keuze voor nieuwbouw i.p.v. uitbreiding bestaande huis op basis van kosten/haalbaarheid
- Duurzaamheid: Keuze voor langer termijn, milieuvriendelijkheid en energie-efficiëntie
- Integratie in de omgeving: Huis aan de Voorne als eenvoudig statement over architectuur en dorpskernvernieuwing
- Jong talent: Kansen geven aan jonge ontwerpers en een eigenzinnig ontwerp

- Financiering – organigram – timing

- Financiering met eigen middelen (lening en sponsoring)
- Organigram: Directieteam
- Timing: projectduur 37 maanden

Proces

- Uitwerking concept: evolutie van concept Beschermd Wonen naar concept Beschermd Studio Wonen (met meer aandacht voor het individu en zijn eigen plaats)
- Vraag opmaak voorontwerp aan Dirk Somers via de Meesterproef (initiatief Vlaams Bouwmeester)
- Toewijzing opdracht aan Dirk Somers
- Draagvlak en betrokkenheid:
 - Toetsen ontwerp aan alle betrokkenen: cliënten, personeel, families, bureaus, overheden.
 - Begeleiding van de toekomstige bewoners
 - Verhuizing en bemeubelen samen met bewoners

Resultaat

- Gebruikersgerichtheid
 - 8 studio's
 - Elke studio met gelijkwaardige voordeur die uitkomt in de centrale hall.
 - Elke studio: kitchenette, sanitaire cel, toilet, wastafel
 - Gemeenschappelijke keuken/lift/wasplaats/badkamer ligbad
- Aanpasbaarheid: Structuur bruikbaar voor andere uitdagingen, groepen en doeleinden
- Duurzaamheid:
 - Aanpasbaarheid
 - Daglicht/spaarlampen/zonnepanelen etc.

Huis aan de kerk

Beschermd studiowonen

- 7 mensen met mentale handicap wonen vrij zelfstandig in huis aan in de dorpskern
- 7 studio's en met individuele en gemeenschappelijke voorzieningen
- Woning in het centrum; vervangt twee oude woningen; kernverdichtend
- Zelfde concept als project 20. Huis aan de Voorne

Opdracht

- Aanleiding
 - Anticiperen op positieve ervaring van overheid en Huize Monnikenheide met realisatie Huis aan de Voorne (2002) volgens nieuw concept Beschermd Studio Wonen
 - Aankoop woning tegenover de kerk

– Stijgende vraag (wachtlijsten)

- Waarden, normen, visie, ambitie “Zorgzaam BOUWEN aan zorg” als basis voor de coherentie tussen de 2 projecten (20-22)
 - Gebruikersgerichtheid: Een plek om te wonen, te werken en zich te ontspannen
 - Duurzaamheid: Milieuvriendelijkheid en goede energie-efficiëntie
 - Aanpasbaarheid: Concipiëren ook in functie van toekomstige functie- en doelgroepwijzigingen
 - Kwalitatieve en eigentijdse architectuur
 - In gehandicaptenzorg de betekenis en de meerwaarde van hedendaagse architectuur verduidelijken
 - Bijdrage in verhogen van zelfbeeld van bewoner
- Voortrekkersrol: Voortrekkersrol opnemen in de sector

Ruimtelijke context: ingepast in bestaande woonrij.

Strategische keuzes

- Geen warm water uitvinden: Concept Huis aan de Voorne ongewijzigd laten
- Nieuwbouw: Afbraak twee arbeidershuisjes, keuze voor nieuwbouw
- Duurzaamheid:
 - Keuze voor langer termijn
 - Milieuvriendelijkheid
 - Energie-efficiëntie
- Integratie in de omgeving: Eigentijdse architectuur als bijdrage in dorpskernvernieuwing en –verdichting
- Jong talent: Kansen geven aan jonge ontwerpers en een eigenzinnig ontwerp

Financiering – organigram - timing

- Financiering: Eigen middelen (lening en sponsoring)
- Organigram: Directieteam
- Timing: Projectduur 37 maanden

Proces

- Overname van concept Huis aan de Voorne in een iets andere context.
- Keuze voor architect: Johan De Coster via de Meesterproef 2001
- Voorontwerp en ontwerp: Mee op basis van consultatie betrokkenen Huis aan de Voorne
- Draagvlak en betrokkenheid:
 - Toetsen ontwerp aan alle betrokkenen: cliënten, personeel, families, bureaus, overheden.
 - Begeleiding van de toekomstig bewoners
 - Verhuizing en bemeubelen samen met bewoners
- Officiële opening in maart 2005 en organisatie opendeurdag.

Resultaat

- Gebruikersgerichtheid
 - 7 studio's opgevat als grote kamers in een opengewerkt huis.
 - Gemeenschappelijke voorzieningen en tuin
- Aanpasbaarheid: Structuur laat bruikbaarheid voor andere uitdagingen, groepen en doeleinden
- Duurzaamheid
 - Aanpasbaarheid
 - Daglicht/spaarlampen/zonnepanelen etc.

Beoordeling

De jury voegde de inzendingen 20 en 22, beide van bouwheer v.z.w. Huize Monnikenheide samen tot één nominatie. Beide inzendingen zijn ingebed in eenzelfde beleidscontext van de bouwheer.

Opdracht

Vzw Huize Monnikenheide werd 30 jaar geleden opgericht en speelde al die tijd een pioniersrol op het vlak van dienstverlening aan personen met een mentale handicap. Huize Monnikenheide heeft een traditie opgebouwd

van reflectie omtrent (omgaan met, zorg voor) personen met een mentale handicap op basis van wisselwerking met personeel en doelgroep.

De recente initiatieven “Huis aan de Voorne”, “Huis aan de Kerk” en de herinrichting van het domein Monnikenheide zijn de resultanten en de generatoren van de recente visie-ontwikkeling van deze instelling, bondig geformuleerd als “Zorgzaam bouwen, bouwen aan zorg”.

In de opdracht beoogt de bouwheer de materialisering, toepassing van de visie-ontwikkeling (die op dat ogenblik van de uitvoering nog niet helemaal afgerond was).

De bouwheer beoogt een effect en invloed dat verder reikt dan de eigen instelling. Met het project wil de bouwheer een voortrekkersrol opnemen naar het beleid en de sector.

Proces

- De bouwheer formuleert een aantal duidelijke strategische keuzes als leidraad voor het proces
- Hij werkt het project uit op basis van een transparant organigram en met een duidelijk financieel beleid.
- De uitwerking van het concept (evolutie van concept Beschermd Wonen naar concept Beschermd Studio Wonen, met meer aandacht voor het individu en zijn eigen plaats) verloopt in wisselwerking met de visie-ontwikkeling van de instelling
- Er wordt zeer zorgvuldig omgegaan met het proces van draagvlak en betrokkenheid: toetsing van het programma en ontwerp aan alle betrokkenen: cliënten, personeel, families, burens, overheden.
- Er wordt een begeleidingsproces met de toekomstige bewoners.
- Verhuizing en bemeubeling samen met bewoners maken een belangrijk deel uit van een doordacht en methodisch toe-eigeningsproces.

Resultaat

- “Huis aan de Voorne” is een initiatief omtrent beschermd studiewonen vóórdat daarvoor voor een reglementering en subsidiëring vanwege de Vlaamse overheid bestonden. Het initiatief speelde een belangrijke rol in de erkenning van deze woonvorm. “Huis aan de Kerk” is de gereguleerde opvolger van “Huis aan de Voorne”. Waar het eerste project een pioniersrol vervulde, staat het tweede huis voor een doorbraak van deze woonvorm.
- De jury heeft vooral waardering voor de nauwgezetheid en de zorg waarmee de bouwheer heeft gewerkt aan de opdracht, het proces en het resultaat.
- De twee woningen, ingepast in de dorpskern van Zoersel, scheppen nieuwe mogelijkheden voor hedendaags zelfstandig wonen voor mensen met een handicap.
- De methodiek van betrokkenheid van personeel, doelgroep en andere partners is voorbeeldstrekend voor binnen én buiten de sector.
- Beide projecten zijn het resultaat van de toepassing van een samenhangende en hedendaagse visie, en daardoor tastbaar, overdraagbaar en maatschappelijk hoogst relevant.
- Het project beantwoordt aan de strategische keuzes van de bouwheer bij de aanvang van het proces

Categorie hergebruik/herbestemming

Definitie categorie Hergebruik en herbestemming – Prijs Bouwheer 2005

“De bouwheer schenkt aandacht aan bestaande gebouwen en tast de mogelijkheden tot hergebruik en/of herbestemming af. Bij herbestemming gaat het om de toewijzing van een vooraf bepaalde nieuwe functie aan een bestaand gegeven. Bij hergebruik staat de draagkracht van het bestaande gegeven centraal. De bouwheer heeft oog voor de kwaliteiten van het gegeven en tast de mogelijkheden voor de huidige en toekomstige bestemmingen af: een proces dat de ontstaansgeschiedenis, de draagkracht en functionaliteit van het gegeven verenigt”.

De pré-adviesjury specificeert de definitie als volgt:

“De bouwheer schenkt aandacht aan bestaande gebouwen en tast de mogelijkheden tot hergebruik en/of herbestemming af. Bij hergebruik en herbestemming staat de draagkracht van het bestaande gegeven centraal. De bouwheer heeft oog voor de kwaliteiten van het gegeven en tast de mogelijkheden voor de huidige en toekomstige bestemmingen af: een proces dat de ontstaansgeschiedenis, de draagkracht en functionaliteit van het gegeven verenigt voor de toekomst. De tijdsdimensie (verleden en toekomst over het heden) is in termen van respect – behoud – materiële en culturele duurzaamheid de drager van het conceptdenken”.

Voordracht pré-adviesjury

Dossier nr.	11	14	19	21	23		
-------------	----	----	----	----	----	--	--

Voordracht kernjury

Dossier nr.	11	14	19	21	23		
-------------	----	----	----	----	----	--	--

Definitieve nominaties en laureaat (laureaat in vet aangeduid)

Dossier nr.	11	14	19	21	23		
-------------	----	-----------	----	----	----	--	--

6. GEMEENTEBESTUUR ANTWERPEN: PERMEKE-SITE

	NOMINATIE HERGEBRUIK/HERBESTEMMING
Dossiernummer	11
Bouwheer	Gemeentebestuur Antwerpen
Bouwheer vertegenwoordigd door	Bruno Verbergt – bedrijfsdirecteur cultuur, sport en recreatie
Projectindiener	Stad Antwerpen
Projecttitel	Permeke-site
Locatie	Antwerpen
Projectomschrijving	Herbestemming van jarenlang leegstaande Fordgarage (“Permeke”) tot een site die verschillende gemeenschapsfuncties clustert: centrale openbare bibliotheek, sociale diensten van stad en district, vergaderruimtes, verwijssite voor ondernemers, grand-café/dienst voor geleide stadsbezoeken... Realisatie binnen masterplan voor de stationsomgeving)
Ontwerper	Stramien bvba
Andere partners	<p>Projectconcept</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stad Antwerpen – Cultuur, sport en recreatie – Jan Van Vaeren bergh, bestuurscoördinator Permeke - Stad Antwerpen – Stadsontwikkeling – Planningscel – Dries Willems, coördinator planningscel - Stad Antwerpen – stadsontwikkeling – openbaar domein – Johan Pieraerts, consulent architectuur - Stad Antwerpen – Patrimoniumonderhoud – Studiedienst – Inneke Van Couteren, consulent architectuur - Stad Antwerpen – Marketing en communicatie – Pierre De Strycker, bedrijfsdirecteur - Stad Antwerpen – Sociale Zaken – Marjan Knockaert, bedrijfsdirecteur - Stad Antwerpen – Districts- en loketwerking – Paul van Steenvoort, waarnemend bedrijfsdirecteur - NOA – Dominique Peirs, coördinator bedrijventrum NOA, Antwerpen <p>Projectbegeleiding</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stad Antwerpen – Veiligheid – Tom Meeuws, waarnemend bedrijfsdirecteur - Bureau Bouwtechniek bvba – Jan Moens, Antwerpen - Spec – Bruno Smis, zaakvoerder, Borgerhout - Compagnie en Leyder, Goele leyder, Deurne
Jaar van realisatie	opening complex april 2005; wintertuin najaar 2005/voorjaar 2006; kunstwerk najaar 2005/voorjaar 2006

Informatie

“Omvorming van problematische en jarenlange leegstaande Fordgarage (“Permeke”) op het De Coninckplein tot een site met verschillende functies”

Opdracht

Historiek en opstart

- Structuurschets stationsomgeving (1994)
- Stadsbestuur koopt de Permeke-site aan (1997)
- Wedstrijd met 24 ontwerpers (1998)
 - Doelstelling: socio-culturele invulling
 - Selectie van architectenbureau Stramien motivering:
- Concept

- Flexibiliteit
- Binding met het plein
- Mogelijkheid voor inpassing van buurtoverschrijdende functies
- Beslissing van college op 4 juli 2001 (bouwwerken al gestart)
 - Oorspronkelijk bestemming versterken met de huisvesting van de openbare bibliotheek en het stadskantoor.
 - “Een duidelijke keuze voor een bovenlokale uitstraling van de “Permeke-Site” als hefboom voor de lokale herwaardering”

Proces

Oprichting plangroep met vertegenwoordigers van alle toekomstige gebruikers:

- Financieel, inhoudelijk en bouwtechnisch management
- Indeling functies
- Opmaak van ‘bedrijfsplan Permeke’: krachtlijnen omtrent interne samenwerking en publieksbenadering: “Een aanbod voor de klanten, één interne organisatie”
- Permeke in Partnership:

Partnerschap van diensten in de site en partnerschap van klanten, medewerkers, externe organisaties en groepen als hoofdoptie voor de opstart van samenwerkingmodellen sinds voorjaar 2005

Resultaat

- Openbare bibliotheek met tentoonstellingsruimte, foyer en auditorium
- Sociale diensten van stad Antwerpen en district
- Polyvalente wijkzaal
- Vergaderruimtes
- Verwijssite voor ondernemers
- Grand – café
- Antwerpen – Averechts (dienst voor geleide stadsbezoeken)

Beoordeling

Opdracht

De bouwheer legde de basis voor het project in de Structuurschets Stationsomgeving (1994). Europese, federale en gewestelijke middelen werden gebundeld voor de sociaal-economische ontwikkeling van dit deel van de 19de eeuwse gordel.

De uitvoering van het masterplan leidde ondermeer tot een groot aantal infrastructurele ingrepen en sociaal-economische initiatieven (heraanleg directe stationsomgeving en Sint-Jansplein, Designcenter) en begeleidende maatregelen. Men redeneert hier vanuit het standpunt dat een hele wijk aangepakt dient te worden in één keer en niet via enkele kleine ingrepen.

De vraag naar een nieuwe bestemming voor Permeke was al die tijd een thema en een uitdaging. De strategische ligging van “Permeke” vergrootte het belang van een gefundeerde oplossing.

Proces

De jury vindt de gevolgde aanpak positief: het releveren van ideeën en concepten via een open architectuurwedstrijd op basis van een op dat ogenblik nog vrij algemene optie.

Op het ogenblik dat de bouwwerken al volop bezig zijn (2001), beslist het gemeentebestuur over de exacte bestemming. Het is voor de jury moeilijk te taxeren in hoeverre het late uitsluitel over de definitieve bestemming te maken heeft met besluiteloosheid van de bouwheer of echter te maken heeft met het bewustzijn dat besluitvorming over een dergelijk belangrijk dossier best niet over één nacht ijs gaat. Hoe dan ook geeft de bouwheer met de keuze voor een bovenlokale uitstraling van de Permeke-site als hefboom voor de lokale waardering een belangrijk signaal.

De wisselwerking tussen het stadsbestuur en de plangroep is vrij intens en complex. De beslissing van het centrale bestuur om Permeke te bestemmen voor de openbare bibliotheek, de plangroep die vervolgens deze beslissing aanwendt als een nieuwe uitdaging in de ontwikkeling van de site, toont een systematiek die een aantal keren in het procesverloop optreedt.

De jury waardeert het proces waarbij een groot aantal groepen bij het proces wordt betrokken. Er is sprake

van samenwerkingsverbanden met toekomstige gebruikers; de relatie en samenspraak met de huidige bewoners is in het dossier minder duidelijk.

Resultaat

Het resultaat bevat naast de bibliotheek, een auditorium en een aantal wijkstedelijke functies ook een grand-café (nieuwbouw) als uitdrukking van de gemeenschapsfunctie die de site wil oproepen.

De afbraak van de art-décogevel is spijtig (de gevel appelleerde aan de ophefmakende garage-art-déco-architectuur), misschien was behoud mogelijk geweest. Binnenin het gebouw blijft de reminiscentie naar de garage-art-déco-architectuur aanwezig.

De bouwheer noemt het opzetten van een netwerk van alle gebruikers van de site en vrijwilligers een belangrijk procesresultaat én een nieuw vertrekpunt voor samenwerking binnen de site en met de wijk. De jury acht deze optie voor de toekomst zeer positief.

Onder meer naar aanleiding van het dossier Permeke voerde de jury een discussie over het belang van het beheersaspect en de continuïteit na de realisatie van een bepaald project.

Kwaliteiten van goed bouwheerschap zouden volgens die redenering pas op langere termijn beoordeeld kunnen worden.

De bouwheer van de Permeke-site legt zichzelf belangrijke en moeilijk te onderschatten uitdagingen op. De kernzin "Een duidelijke keuze voor een bovenlokale uitstraling van de "Permeke-site" als hefboom voor de lokale herwaardering" vat die ambitie samen. De toekomst zal uitwijzen in hoeverre het gemeentebestuur hier zijn innoverend bouwheerschap zal bewijzen.

7. GEMEENTEBESTUUR KORTRIJK: NIEUW STADHUIS

	NOMINATIE HERGEBRUIK/HERBESTEMMING LAUREAAT
Dossiernummer	14
Bouwheer	Gemeentebestuur Kortrijk
Bouwheer vertegenwoordigd door	Geert Hillaert, stadssecretaris Stefaan De Clerck, burgemeester
Projectindiener	
Projecttitel	Nieuw stadhuis
Locatie	Kortrijk
Projectomschrijving	Omvorming van een voormalig bankgebouw – palend aan het bestaande historische stadhuis – tot stedelijk administratief centrum
Ontwerper	NOA architectenbureau
Andere partners	Extern adviesbureau (nam niet vermeld)
Jaar van realisatie	in gebruik op 1 januari 2004

Informatie

Opdracht

De aankoop van het voormalige bankgebouw vlak achter het historisch stadhuis pas binnen het plan van de vooropgestelde stedelijke reorganisatie. Deze strategische aankoop stoelt op een aantal uitgangspunten en keuzes van de stedelijke reorganisatie.

Aanleiding

Nieuwe matrixstructuur; optie voor concentratie van de – tot dan verspreide – diensten

Waarden normen, ambitie

- Verhogen klantgerichtheid
- Geïntegreerd werken
- Interne communicatie versterken
- Efficiënt beheer van facilities: kostenbeheersing

Analyse ruimtelijke context

- Aankoop pand op strategische ligging
- = nieuw stadhuis nieuw stadhuis staat voor een nieuwe interpretatie van administratieve diensten, een uitbreiding van het begrip op schaal van de stad, de burger en het personeel
- = nieuw stadhuis als een openbare plek waar mensen ook zonder administratieve zaken langs kunnen komen

Strategische keuzes

- Keuze voor gelijkvloers: stadhuis als een overdekte dienstenmarkt als basis voor volledige transformatie van gelijkvloers.
- Aanstelling van extern ontwerper (via onderhandelingsprocedure met voorafgaande bekendmaking)

Financiering en organigram

- Stedelijke middelen; tuin en renovatie van toren bij renovatie betrokken
- Organigram: veranderingstraject op basis van matrixstructuur (onderscheid tussen beheers- en beleidsdirecties: beleidsdirecties op gelijkvloers...)

Proces

Keuze en rol van partners: Begeleiding door interne diensten; begeleiding werkgroep klantgerichtheid door extern adviesbureau

Organisatie

- College
- Stuurgroep: met vertegenwoordigers van alle diensten
- Projectteam: concrete uitwerking van beslissingen
- Belangrijke plaats voor Werkgroep Reorganisatie en Projectteam Architectuur en Technieken en hun onderlinge afstemming

Overleg

- Uitwerking en uitvoering van communicatieplan

Toonmomenten voor personeel in 2 fasen

Toonmoment voor publiek

- Interactie
 - Betrokkenheid van baliemedewerkers bij vormgeving balies
 - Participatie van personeel bij deelbeslissingen

Resultaat

Kwaliteit van het projectresultaat

Gebruik van kleuren en meubilair werken communicatieverhogend/functionele werkplaatsen/centrale balie en directiebalies

Toe-eigeningsmogelijkheden en mogelijkheid flexibel en veelzijdig gebruik

- Groeimarge voorzien voor eventuele uitbreiding personeel
- Gebruik ruimte voor andere activiteiten: tentoonstellingen, presentaties, dansvoorstelling,...

Beheer en gebruik op lange termijn

- Inbreng directie facility op beslissingsniveau binnen projectteam: doordachte beslissingen op vlak van beheer van stadsgebouwen
- Aandacht voor niet-bindend karakter van ingrepen

Beoordeling

Opdracht

Uit de opdracht blijkt de ambitie om een bestaande structuur duurzaam te gebruiken. De uitgangspunten zijn helder: de reorganisatie van de stedelijke diensten en de nieuwe afstemming van de dienstverlening. De inbreiding schuift zich perfect in het stedenbouwkundige weefsel.

Het stadhuis wordt beschouwd als een openbare plek.

Proces

De herhuisvesting wordt volledig in eigen beheer uitgewerkt. Er wordt beroep gedaan op een externe architect en een extern adviesbureau begeleidt de werkgroep klantgerichtheid. In het proces doet de bouwheer een beroep op een externe architect en een extern adviesbureau. Het personeel wordt actief in het proces betrokken omtrent de stedelijke reorganisatie en haar ruimtelijke vertaling. De bevolking wordt regelmatig geïnformeerd en wordt uitgenodigd op een toonmoment tijdens de werken.

Resultaat

Met dit project wordt een architectonisch niet betekenisvol gebouw ontmanteld en tot een open landschap gemaakt. Het krijgt een nieuwe gemeenschapsfunctie.

Het resultaat is een zeer goede integratie van een bestaand gebouw. Met aandacht voor upgrading (verlichting/meubilair), een permanente aanpasbaarheid, er is een reserve voor groeicapaciteit voorzien.

Het nieuwe stadhuis geeft ruimte aan burger die binnenkomt: ruimte van en voor communicatie.

Het nieuwe stadhuis is een gebaar, een hedendaags positief signaal naar de bevolking.

8. GEMEENTEBESTUUR HOOGLEDE: VERBOUWEN VAN FABRIEKSGEBOUW TOT LESLOKALEN VOOR MUZIEK- EN TEKENACADEMIE.

	NOMINATIE HERGEBRUIK/HERBESTEMMING
Dossiernummer	19
Bouwheer	Gemeentebestuur Hooglede
Bouwheer vertegenwoordigd door	Bert Deckmyn
Projectindieners	Gemeentebestuur Hooglede
Projecttitel	Verbouwen van fabrieksgedouw tot leslokale n voor muziek- en tekenacademie
Locatie	Hooglede
Projectomschrijving	Verbouwen van voormalig fabrieksgedouw en opslagplaats in de dorpskern tot leslokale n voor muziek- en tekenacademie
Ontwerper	Bert Deckmyn (gemeentelijke dienst)
Andere partners	Uitvoering in eigen beheer, behoudens beperkte partiële uitbestedingen
Jaar van realisatie	Opening september 2005

Informatie

Opdracht

Aanleiding

- Faillissement van de meubelfabriek in 1998/leegstand/openbare verkoop in 2001/ het gemeentebestuur koopt 2 van de 3 loten
- vraag om oprichting tekenacademie in Hooglede; huisvestingsprobleem bestaande muziekacademie

Waarden, normen, visie, ambitie

- Het gemeentebestuur koopt systematisch panden in de omgeving op om dorpskanker na faillissement meubelfabriek te voorkomen
- het bestuur heeft de intentie om nieuwe functies in dorpskern te injecteren; creëren van aangename plekken
- Het gemeentebestuur opteert om zoveel mogelijk uit te voeren door de eigen technische diensten

Ruimtelijke context

- Site volledig ingesloten in omringende woonomgeving. Naast twee scholen; aansluitend bij buitenschoolse kinderopvang; 100 meter van het marktplein
- gedouw bestaande uit twee delen, verbonden door een wandelpad

Strategische keuzes

- Bestemming gedouw 1 - oude opslagruimte
 - huisvesting tekenacademie
 - strippen, behoud structuur
 - twee atelierruimtes met flexibele wanden, inkomsas
- Bestemming gedouw 2 – vroegere toonzaal
 - opdeling in verschillende lokale n (akoestische vereisten) op gelijkvloers en 1ste verdieping
 - toneelzolder

Financiering, organigram, timing

- Financiering met eigen middelen
- In eigen beheer + externe aannemer
- September 2004 ingebruikname Academie voor Schone Kunsten
- September 2005 ingebruikname Academie voor Muziek en Woord

Proces

Trajectverloop

- Overleg en besluitvorming op basis van communicatie met onderwijsdirecties van beide academies, plaatselijke verantwoordelijken en verschillende leraars
- planvorming: overleg over eisenbundel/opmaak organigram/vastlegging basisprincipes
- planopmaak: bespreking en aanpassing op basis van overleg met betrokken partijen
- draagvlak en betrokkenheid: communicatie met bevolking via gemeentenieuws/betrekken van lokale verantwoordelijken en lesgevers/afspraken met burens

Resultaat

Kwaliteit

- kunstonderwijs aanbieden aan kinderen in geschikte gebouwen en in veilige omgeving
- bouwproject als bijzondere ervaring voor de Technische Dienst
- tevredenheid over het resultaat bij de onderwijsdirecties

Duurzaamheid, toe-eigening, flexibel gebruik

- keuze voor open, lichte ruimte (tekenacademie), mobiliteit materiaal
- flexibel ruimtegebruik inkomhal muziekacademie
- maximaal streven naar multifunctioneel ruimtegebruik (bvb. andere activiteiten in leslokalen)

Beoordeling

Opdracht

- Het gemeentebestuur speelt actief in op de dorpsevolutie ten gevolge van economische wijzigingen. Door deze ingreep maakt ze een probleemsite tot een opportuniteit. Met functies voor kinderen en een culturele bestemming komt ze tegemoet aan een reële behoefte van de gemeenschap.
- Aan dit project liggen eenvoudige, gezonde stedenbouwkundige uitgangspunten ten grondslag. De herbestemming versterkt de dorpskernfunctie.

Proces

- Dit is een op het dorp ingeschreven project: een correcte architectuur en inpassing, een nauwgezet gebruik van middelen (eigen beheer, beperkte financiële middelen). Dit getuigt van een volwassen en correcte houding.

Resultaat

- Het resultaat is een eenvoudige pretentieloze architectuur: een minimalisme dat kadert binnen de beperkte schaal en de mogelijkheden van Hooglede. Een gewoon, niet bijzonder waardevol, gebouw een waarde geven door het te gebruiken.
- Het niet monumentaliseren van een gebouw beschouwt de jury hier als een kwaliteit (wel reminiscentie behouden: gevelschildering van vroeger bedrijf).
- Zoeken naar en het openhouden van doorsteken in het binnengebied lijken een voor de hand liggende volgende stap, die een meerwaarde kan opleveren voor de kernversterking van het dorpscentrum.

9. V.Z.W. MONNIKENHEIDE: ZORGZAAM BOUWEN. BOUWEN AAN ZORG: DOMEIN MONNIKENHEIDE

	NOMINATIE HERGEBRUIK/HERBESTEMMING
Dossiernummer	21
Bouwheer	v.z.w. Huize Monnikenheide
Bouwheer vertegenwoordigd door	Kris De Koninck
Projectindiener	
Projecttitel	Domein Monnikenheide
Locatie	Zoersel
Projectomschrijving	Herwerking van 30 jaar oude gebouwen/voorzieningen voor mensen met een handicap tot een nieuwe eigzinnige infrastructuur
Ontwerper	Architectuurgroep Jo Peeters, Antwerpen
Andere partners	- Newton - Bart Velleman - ingenieur stabiliteit, Antwerpen - IRS – Bruno Depré – ingenieur technieken, Kortenberg - Abesco – Bruno Gebruers – veiligheidscoördinator, Tienen - Van Roey – Bart Boeckx – aannemer, Rijkevorsel
Jaar van realisatie	gebruik sinds september 2003

Informatie

Opdracht

Aanleiding

- Vraag om herziening, actualisering
 - Verouderde infrastructuur
 - Verlies aan structuur (na de talrijke uitbreidingen)
 - Het ouder worden van het cliënteel ...
- Nood aan een nieuwe structuur en duidelijkheid voor de cliënten om het werk logisch te kunnen organiseren

Waarden, normen visie ambitie: “Zorgzaam BOUWEN aan zorg” als basis voor de coherentie tussen de 3 projecten (zie ook 20 en 22)

- Gebruikersgerichtheid: Een plek om te wonen, te werken en zich te ontspannen
Milieuvriendelijkheid en goede energie-efficiëntie
- Aanpasbaarheid: Conciipiëren ook in functie van toekomstige functie- en doelgroepwijzigingen
- Kwalitatieve en eigentijdse architectuur
 - In gehandicaptenzorg de betekenis en de meerwaarde van hedendaagse architectuur verduidelijken
 - Bijdrage in verhogen van zelfbeeld van bewoner
- Voortrekkersrol: Voortrekkersrol opnemen in de sector

Strategische keuzes

- Teamwerk
 - Cliënten betrekken in participatief proces
 - Woonwensenonderzoek
- Ingrijpende totaalaanpak: Grondige nieuw en vernieuwbouw
- Een eigentijdse plaats om te leven: Vertrekken van het idee van normale eigentijdse woningen, ingebed in een gezonde open ruimte
- Ruimtes, functie en aanpassingen
 - Aanpassingen alleen waar nodig
 - Efficiënte functiebeheersing
 - Doelmatig gebruik van ruimten
- Duurzaamheid
- Omgeving als troef: Bos en natuur gerespecteerd en door footprint van gebouw en door ruimtelijke ordening van buiten naar binnen gebracht

- Transparante communicatie
 - Als leidraad en merkteken voor alle betrokkenen
 - Als leidraad voor het concept, het gebouw, in alle aspecten

Financiering, organigram, timing

- Financiering: Overheid/eigen middelen/sponsoring
- Projectleiding door team van twee bestuurders en beide directieleden
 - Bestuurders verantwoordelijk voor technisch bouwproject en communicatie werfvergadering
 - Verzorging continuïteit, organisatie en communicatie door beide directieleden
- Timing: volledige projectduur vanaf formulering opdracht tot opening: 45 maanden

Proces

Directie formuleert sturende visie

- Opmaak gebruikersgerichte visie: Vertaling wensen van het werkveld
- Masterplan
 - Opdrachtdefinitie
 - Programma van eisen
- Architectenkeuze: Architectuurgroep Jo Peeters (mee op advies van Vlaams Bouwmeester - Open Oproep bestond nog niet)
- Draagvlak en betrokkenheid
 - Architect betreft alle partners en verhoogt draagvlak en betrokkenheid
 - Cliënten worden heel proces lang methodisch geactiveerd
- Afstemming van de werken in relatie tot een complex dat volop in gebruik blijft
- Bemeubelen
- 2 dagen durend openingsfeest als ontlading

Resultaat

Gebruikersgerichtheid

- Versterking eigenheid en herkenbaarheid van de leefwoningen
- Flexkantoor voor personeel
- Bouw therapeutisch zwembad en wasserij (beide in glas en beton) t.o.v. hoofdgebouw
- Grote tevredenheid van cliënten over hun nieuwe omgeving

Aanpasbaarheid

- Structuur laat bruikbaarheid voor andere uitdagingen, groepen en doeleinden
- Atelierruimten werden al herbestemd; tussenruimten kunnen dienst doen als speelzaal, filmzaal, etc.

Duurzaamheid

- Milieuvriendelijke en energiebesparende technieken

Beoordeling

Met het project Domein Monnikenheide gaat de bouwheer voort op zijn visie-ontwikkeling (“Zorgzaam bouwen, bouwen aan zorg”) omtrent zorg voor en wonen van mensen met een handicap, die in 2002 een eerste belangrijke concretisering vond in het project Huis aan de Voorne: een initiatief voor beschermd studiowonen.

Met dit project zet de bouwheer zijn visie op de woon/zorg-opgave voort. Het project focust op de ruimtelijke reorganisatie van het domein, dat sinds zijn ontstaan dertig jaar geleden stelselmatig is uitgegroeid. Het resultaat daarvan begin jaren 2000 oogt eerder structuurloos, en de accommodaties zijn niet meer aangepast aan de hedendaagse behoeften van de bewoners (vaak dezelfde residenten als vroeger, maar inmiddels een dagje ouder).

De bouwheer levert hier een evenwichtig project af.

Opdracht

De opdracht omvat een duidelijke visie met duidelijke strategische keuze en een doordachte organisatie.

Proces

Het proces verloopt uitermate grondig. Relevante externe actoren worden betrokken, de doelgroep en het personeel worden in het proces betrokken.

De continuïteit van het wonen en de begeleiding van de doelgroep tijdens het bouwproces heeft van het personeel een grote inspanning gevraagd en werd bijzonder accuraat uitgevoerd. Wat betreft de keuze en de methodiek voor het betrekken van de bewoners bij het wordingsproces van de nieuwe woning is dit project zonder meer voorbeeldstrekkend voor binnen en buiten de sector.

De feestelijke opening van het resultaat is een belangrijke stap geweest in de bezegeling van het proces én voor de toe-eigening door de bewoners.

Resultaat

In dit project legt de bouwheer getuigenis af van zijn inzicht in het belang van de koppeling van zorg en welzijn aan de concrete organisatie en vormgeving van de woon- en werkplek. Het resultaat legt nieuwe relaties met nieuwbouw, vernieuwbouw en landschap. Toch wordt opgemerkt dat op het vlak van landschap een duidelijkere visie omschreven kan worden. Het landschap is een troef voor de site maar kent nog onbenutte potenties. Soms is er bijvoorbeeld eerder sprake van vertuining dan van werkelijke landschappelijke integratie.

10. MINISTERIE VLAAMSE GEMEENSCHAP – AFDELING GEBOUWEN: ALDEN BIEZEN, OVERKOEPELING VAN DE KASTEELBINNENKOER

	NOMINATIE HERGEBRUIK/HERBESTEMMING
Dossiernummer	23
Bouwheer	Ministerie Vlaamse Gemeenschap – Afdeling Gebouwen
Bouwheer vertegenwoordigd door	Staf Briers
Projectindiener	Ministerie Vlaamse Gemeenschap – Afdeling Gebouwen
Projecttitel	Alden Biezen, overkoepling van de kasteelbinnenkoer
Locatie	Bilzen-Rijkhoven
Projectomschrijving	Vergroting van de gebruiksmogelijkheden van de kasteelbinnenkoer door een mobile overkoepling met een geautomatiseerd paraplusstelsel met snelle bediening om te beschutten tegen weersomstandigheden
Ontwerper	Ney & Partners NV, Brussel
Andere partners	- Electro Onderneming NV – Karl Neyrinck – aannemer, Gullegem - FPA NV – Paul Bleuzé – aannemer, Oudenaarde
Jaar van realisatie	in gebruikname 2003

Informatie

Tijdelijk en mobile overkoepling met een geautomatiseerd paraplusstelsel met snelle bediening om te beschutten tegen weersomstandigheden

Opdracht

Aanleiding

- Idee van restauratiewerkgroep om overkoepling binnenkoer te realiseren

Randvoorwaarden

- Tijdelijk en mobiele constructie, snel verplaatsbaar
- Kasteel geklasseerd monument

Projectkeuze

- Mobile parapluconstructie van Ney & Partners
- Projectkeuze op basis van ideeënwedstrijd via Vlaams Bouwmeester
- (= evolutie van een financieel) optimistisch ingeschatte overkoepling naar een gesofistikeerde, geautomatiseerde constructie. Financiering opgetrokken tot 1,20 miljoen euro, incl. studiekosten)

Proces

Bouwproces in recordtijd

- december 2001 wedstrijd via Bouwmeester
- februari 2002 start ontwerpstudie
- december 2002 start uitvoering
- augustus 2003 voltooiing en ingebruikname

Omwille van experimenteel-innovatief karakter zeer intensieve samenwerking tussen 3 partijen

- Bouwheer
- Studiebureau
- Aannemer

Resultaat

- Overdekking van binnenkoer (22m/22m) door 4 paraplu's (13m/13m)
- Paraplu's gaan open en dicht op basis van voorgeprogrammeerde sequenties.
- Paraplu's sluiten ondersteboven
- Complexe kinematica –weerstand – bewegingsleer – strikte tolerantie-eis bij uitvoering
- Door deze ingreep is de binnenkoer bruikbaar van midden februari tot midden november

Beoordeling

Opdracht

- De restauratiewerkgroep vat de idee op om de overkoepeling van de binnenkoer te realiseren, met de bedoeling de gebruiksmogelijkheden te kunnen vergroten, binnen de context van onze weersomstandigheden.
- Ze zoekt een tijdelijke en mobiele constructie, snel verplaatsbaar en die past binnen het kasteel als geklasseerd monument.

Proces

- De projectkeuze gebeurt op basis van een ideeënwedstrijd via de Vlaamse Bouwmeester.
- De geprefereerde oplossing is een gesofistikeerde, geautomatiseerde constructie die de een oorspronkelijk (financieel) optimistisch ingeschatte overkoepeling overstijgt.
- De Bouwheer kiest duidelijk voor het geselecteerde project en trekt de financiering op (tot 1,20 miljoen euro, incl. studiekosten)
- Omwille van het experimenteel-innovatieve karakter is er een zeer intensieve samenwerking tussen de bouwheer, het studie bureau en de aannemer.
- Het bouwproces loopt over een korte periode, namelijk vanaf de start van de wedstrijd tot de ingebruikname binnen twee jaar.

Resultaat

- Het resultaat is een overdekking van de binnenkoer (22m/22m) door 4 paraplu's (13m/13m). De paraplu's gaan open en dicht op basis van voorgeprogrammeerde sequenties op basis van een complexe Kinematica.
- Het resultaat oogt spectaculair, als een voorstelling binnen een voorstelling.
- Door deze ingreep is de bruikbaarheid van de binnenkoer mogelijk van midden februari tot midden november.

Met de project levert de bouwheer een toonbeeld van echte monumentenzorg af: door het opnieuw opladen van betekenis en gebruik groeit het respect voor het verleden. Uit dit project spreekt een sterke durf in een sector die traditioneel niet goed durft. Het is een blijk van stoutmoedigheid, op een wijze die het gebouw valoriseert.

Categorie publieke ruimte

Definitie categorie publieke ruimte Prijs Bouwheer 2005

“De publieke ruimte kent veel belangen en betekenissen: de publieke ruimte als autonome ruimte, als voorwaardenscheppende ruimte, als verbinding voor de omliggende functies,...

De bouwheer brengt een dialoog tot stand tussen betekenis en context van de publieke ruimte, een dialoog die resulteert in een nieuwe of hernieuwde publieke ruimte. De kwaliteit van de publieke ruimte wordt mee bepaald door het functioneren van het gebruik, de ruimtelijke belevingswaarde en de betekenis van die ruimte in het verloop van de tijd”.

De pré-adviesjury neemt de definitie van de Prijs Bouwheer 2005 als uitgangspunt en stelt in haar beoordeling het innovatief karakter centraal op basis van de volgende aspecten:

- openbaar functioneren – meer dan alleen programma
- (strategie tot) weefselverbinding/structureel werken
- meenemen en omgaan met identiteit
- collectief geheugen
- complexiteit en gelaagdheid
- multifunctionaliteit
- potenties benutten en creëren
- informeel gebruik stimuleren
- langdurigheid en flexibiliteit
- wanden/randen/gebruiken/begrenzen
- interferentie plein – ruimte – randen - publiek
- structurerend vermogen
- “kunst en bevragen”
- landschapsvormend/stadslandschapvormend met functie van natuur en groen

Voordracht pré-adviesjury

Dossier nr.	1	13	28				
-------------	---	----	----	--	--	--	--

Voordracht kernjury

Dossier nr.	1	13	28	6/7	27		
-------------	---	----	----	-----	----	--	--

Definitieve nominaties en laureaat (laureaat in vet aangeduid)

Dossier nr.	1	13	28	6/7	27		
-------------	---	----	----	------------	----	--	--

De projecten 6 en 7 werden door dezelfde bouwheer gerealiseerd. De jury heeft conform het reglement art. 2.2. vastgesteld dat deze beide projecten deel uitmaken van één strategie.

11. GEMEENTEBESTUUR DEERLIJK: HET NIEUWE GEMEENTEHUIS

	NOMINATIE PUBLIEKE RUIMTE
Dossiernummer	1
Bouwheer	Gemeentebestuur Deerlijk
Bouwheer vertegenwoordigd door	
Projectindieners	Nero bvba – architecten
Projecttitel	Het nieuwe gemeentehuis
Locatie	Deerlijk
Projectomschrijving	Creëren van een doorsteek langs het nieuwe gemeentehuis met drie verschillende zones van betekenis, functie en beleving
Ontwerper	Nero bvba
Andere partners	- Studiebureau Mouton bvba – Guy Mouton – stabiliteit, Gent
	- Studiebureau IV - Ignace Vermeersch – werfopvolging, Drogen
	- Partners NV – Wim Schamp – technieken – Gent
Jaar van realisatie	Ingebruikname april 2005

Informatie

Opdracht

Uitgangspunt:

- Noodzaak vervanging verouderd gemeentehuis
- 1991: Aankoop van de woning gelegen naast het bestaande gemeentehuis
- 1999: Beslissing een nieuw gemeentehuis te bouwen dat:
 - centraal gelegen, geïntegreerd en verweven is in de kern van de gemeente
 - Locatie op de site van het oude gemeentehuis

Architectuurwedstrijd begeleid door Anno '02

- Architectuurwedstrijd in het kader van 'Monument voor de 21ste eeuw'
- Aandachtspunten
 - De kleinschaligheid van de gemeente Deerlijk
 - Een hedendaags en tijdloos karakter van gebouw: natuurlijk licht in het interieur
 - Inplanting en integratie in de site
 - Ontsluitingsmogelijkheden
 - Bereikbaar voor mindervalide personen
 - Korte termijn: faseerbaarheid
 - Lange termijn: uitbreidbaarheid
 - Rationeel energiegebruik
 - 1% van het budget spenderen aan kunst

Proces

Opmaak van een bouwprogramma

- Waarbij het Politiek en administratief personeel werd betrokken
 - Bezoek aan gemeentehuizen met Anno '02: Het college van de burgemeester en de schepenen
 - Behoeft bevraging van het personeel: ruimte – werkomgeving
 - Vanuit de politiek
 - Loskoppeling trouwzaal en raadzaal
 - Afzonderlijke ruimte voor de schepenen
 - Vanuit het administratief personeel
 - Voldoende archief en vergaderruimte
 - Respect voor privacy van de burger
 - Veel lichtinval
 - Behoeft bevraging heemkundige kring, Leon Defraeyearchief en de René De Clercqstichting
- Tentoonstelling rond de architectuurwedstrijd: publiek toegankelijk

Betrokkenheid van de personeelsleden bij de verdere concretisering van de binneninrichting van het gemeentehuis

Resultaat

Draagvlak en betrokkenheid

- Persconferentie
- Personeelsfeest met begeleide rondleiding
- Opendeurdag: 3000 bezoekers

Creatie van een doorsteek met als doel een schakel in een netwerk van binnen-door-straatjes tussen bouwblokken te vormen.

De site is opgebouwd uit 3 verschillende zones

- Protocollair/ceremonieel plein - Harelbekestraat
- Wandel- en speelzone - Langszijde gemeentehuis
- Culturele ontwikkelingszone -plein en passage nr. Kapel ter Rustestraat

Trouw-, raadzaal en lounge zijn apart toegankelijk: Openstelling voor de verschillende gemeentelijke diensten

Johan Grimonprez: "BED" De 1% regeling was vermeld in het reglement van de architectuurwedstrijd en de keuze van de kunstenaar en kunstwerk gebeurde onafhankelijk van het gemeentebestuur door de architect gebaseerd op een selectie van de kunstcel van de Vlaamse Bouwmeester.

Project (Gemeentehuis Deerlijk) gaf aanleiding tot de oprichting adviescommissie betreffende bewaking stadsbeeld

Beoordeling

Opdracht

De verouderde staat van het gemeentehuis lag aan de basis van de optie voor de bouw van een nieuw gemeentehuis. Het initiatief Anno '02 (regionale kunst- en cultuurfestival n.a.v. herdenking 700 jaar Guldenpoenslag) – luik vorming en cultuur – is bepalend geweest voor de aanpak van het project. Het pleit voor de bouwheer dat hij van deze opportuniteit gebruik heeft gemaakt.

Proces

De bouwheer wenste het project te realiseren op de plaats van het vroegere gemeentehuis. Het is spijtig dat de bouwheer de kans niet heeft aangegrepen om de vraag naar de meest geschikte locatie van het gemeentehuis in het proces te betrekken. Gezien de specifieke stedenbouwkundige structuur van Deerlijk is de gekozen locatie zeker geen evidentie.

Anno '02 ondersteunde en begeleidde de gemeente bij de organisatie van de architectuurwedstrijd. Het personeel werd geconsulteerd aan de hand van de wedstrijdresultaten.

Het gezicht van de bouwheer lijkt minder aanwezig. Het lijkt alsof de rol van ontwerper en Anno '02 zelf in grote mate mee bepalend zijn geweest voor het procesverloop. Uiteraard geeft het feit dat de bouwheer een beroep doet op externe partners blijk van gezond realisme in eigen kunnen en inzichten op gebied van architectuur.

In het ontwerp- en bouwproces werd – volgens informatie van de bouwheer - aandacht besteed aan de communicatie met de bevolking (opkomst bij de opendeurdag met 3000 bezoekers is een directe indicatie daarvoor).

De kunstenaar werd niet in het proces betrokken. De kunstenaar werd pas op het einde van de realisatie gecontacteerd op voorstel van de architectengroep.

Resultaat

De ambitie en het resultaat van dit project zijn voor een doorsnee kleine Vlaamse gemeente geen courant gegeven. Met dit project is een opvallend resultaat behaald. Ook het scenario, hoewel niet volmaakt, is voor andere besturen zeker en vast leerrijk.

Het feit dat de bouwheer vanuit een inzicht in zijn eigen mogelijkheden en beperkingen samenwerkingsverbanden

den heeft willen aangaan met relevante externe partners, is een verdienste van de bouwheer. Het is een blijk van politieke moed.

Binnen de context van de realisatie van het gemeentehuis op deze plek is de opbouw van de site in drie verschillende zones (protocollair/ceremonieel plein: wandel- en speelzone, culturele ontwikkelingszone en netwerk van binnenstraatjes tussen bouwblokken) een boeiend concept.

De realisatie van het nieuwe gemeentehuis gaf aanleiding tot de oprichting van de gemeentelijke adviescommissie betreffende de bewaking van het stadsbeeld. Volgens de jury is het bestaan van deze commissie voor het gemeentebestuur een belangrijke kans voor het bewaken en verbeteren van het stedenbouwkundige beleid van Deerlijk.

12. GEMEENTEBESTUUR STADEN: HERINRICHTING DORPSSTRAAT EN J. DEWINDESTRAAT.

	NOMINATIE PUBLIEKE RUIMTE
Dossiernummer	13
Bouwheer	Gemeentebestuur Staden
Bouwheer vertegenwoordigd door	Noël Bardyn, diensthoofd technische diensten
Projectindiener	Gemeentebestuur Staden
Projecttitel	Herinrichting Dorpsstraat en J.Dewindeplein
Locatie	Staden – Westrozebeke
Projectomschrijving	Herinrichting kleine dorpskern van Westrozebeke met oog voor groen, ontmoetingskansen, veiligheid en respect voor traditie
Ontwerper	In eigen beheer
Andere partners	- Provincie West-Vlaanderen – Bern Paret – verantwoordelijke Plattelandsloket , Sint-Andries - Vlaamse Gemeenschap – pdpo-project - Europese Unie – EOGFL bijdrage - Provincie West-Vlaanderen
Jaar van realisatie	opening Dorpsstraat juli 2005 Opening J. Dewindeplein november 2005

Informatie

Opdracht

situatie voorheen

- problemen: parkeeroverlast in de kern/leegstand en verkrotting/weinig woonstimuli/sterke vergrijzing/moeilijke leefbaarheid kleine middenstand/tendens naar kansarmoede/vermindering verenigingsleven/bloemendorp maar koele, grauwe kern
- kwaliteiten: mooi en centraal gelegen dorpshuis: hoog voorzieningenniveau/open en actieve schoolgemeenschap/sterke tradities zoals de ommegang met de kermis en de koers/troeven op vlak van zachte recreatie en toerisme/positieve samenwerking verenigingen en gemeentebestuur

Opdracht: Herinrichting kleine dorpskern van Westrozebeke met oog voor:

- groen
- ontmoetingskansen
- veiligheid
- respect voor traditie

Proces

Keuze voor een open aanpak, opbouw van onderuit, samen met de bewoners

Opstellen van 4 basisprincipes door gemeentebestuur

- groene heuvelrug accentueren en Westrozebeke als bloemendorp uitdragen
- veiligheid voor zwakke weggebruiker
- een uitnodigend karakter met ontmoetingskansen
- ruimte geven aan traditie, cultuur en geschiedenis
- brainstorming onder leiding van gemeentelijke stuurgroep met uiteenlopende doelgroepen
- formulering van ideeën - op vlak van groen, ontmoeten, tradities, veiligheid - als basis voor het ontwerp
- opbouw van voorontwerp en ontwerp
- herwaardering niet beperken tot infrastructurele ingrepen maar aandacht voor ontwikkelen van dynamiek in voortdurende betrokkenheid (vb. dorpsfeest bij opening als resultaat daarvan).

Resultaat

- straat en plein zijn opgevat als één groot publiek domein
- Affiniteit met het verleden (bvb. met natuurgebied Kummeleute, reflecterend in straatmeubilair)
- Dorpshuis= cultureel huis
- Begraafplaats rond kerk behouden

- Wielerwedstrijden: meubilair verplaatsbaar
- Openbare verlichting (kwaliteitskamer); sfeervol, versterken dorpskern; centrum wit licht, palen; weinig lichtpollutie
- Publiek domein zonder overdaad van reglementeringen

Beoordeling

Opdracht

Staden heeft een traditie opgebouwd op het vlak van structuurplanning (eerste gemeentelijk ruimtelijk structuurplan in Vlaanderen) en bewonersparticipatie. De opdracht kadert binnen de inhoud van het ruimtelijke structuurplan.

Proces

- Bij dit project gaat veel aandacht naar planvorming via overleg en participatie.
- De bouwheer bouwt een strategie uit die vertrekt vanuit een analyse en bewustzijn van de eigen mogelijkheden en beperkingen. Dit betekent ondermeer het doordacht omgaan met de beperkte financiële middelen, het beroep doen op Europese en gewestelijke middelen én het heel gerichte appèl doen op externe deskundigheid, daar waar die deskundigheid in de gemeente niet voorhanden is. De bouwheer maakt een voorbeeldig gebruik van het overleg met de Kwaliteitskamer.

Resultaat

- Het resultaat van dit project is een sfeervolle publieke ruimte, subtiel in zijn reminiscenties naar Westrozebeke en sober in zijn materialengebruik. Het laat door de materiaalkeuze een groot en wisselend polyvalent gebruik toe.
- Dit project kwam tot stand van onderuit en beschikt daardoor over een groot draagvlak. Op dit draagvlak kan de bouwheer anticiperen bij de geplande volgende fasen in de dorpskern van Westrozebeke in de komende jaren.

13. GEMEENTEBESTUUR SINT-NIKLAAS: MARGARETHAPLAN/STATIONSPLEIN

	NOMINATIE PUBLIEKE RUIMTE LAUREAAT
dossiernummer	6/7
Bouwheer	Gemeentebestuur Sint-Niklaas
Bouwheer vertegenwoordigd door	Stefan Bauwens – departementschef
Projectindieners	Gemeentebestuur Sint-Niklaas
Projecttitel	Margarethaplan/Stationsplein
Locatie	Sint-Niklaas
Projectomschrijving	- Margarethaplan: strategisch project voor de ontwikkeling van de Grote Markt en omgeving als kwalitatieve stedelijke verblijfs- en ontmoetingsruimte - Stationsplein: strategisch project voor het stationsplein op basis van de verweving van verschillende deeloperaties, binnen een PPS-samenwerkingsband van Stad, NMBS, De Lijn en twee private partners met het stadsbestuur als initiatiefnemer en regisseur
Ontwerper	Margarethaplan - Cepezed Stationsplein - Cepezed
Andere partners	Margarethaplan - Dexia Bank – Francis De Wilde, Marc Wauters - Brussel - Starke Diekstra, Sint-Niklaas Stationsplein - NMBS – Paul Martens – General Manager Patrimonium NMBS, Brussel - De Lijn – Albin Van Walle – Afdelingshoofd investeringen en infrastructuur, Mechelen - Wilma Project Developmen – Frank As-driaensen – projectontwikkelaar, Antwerpen - Lesure develoment Sint – Niklaas - Olivier Bherman, projectverantwoordelijke, Wilrijk - NV Euro Immo Star – Herwig Persoons – Brussel
Jaar van realisatie	Margarethaplan voltooiing maart 2005 Stationsplein voltooiing mei 2004

Informatie

Margarethaplan

Project kadert in de ontwikkeling van de stadskern als kwalitatieve verblijfs- en ontmoetingsruimte

- Uitgangspunten:
 - Verbeteren van verblijfskwaliteit in stadscentrum
 - Het structureren van het verkeerssysteem; o.m. voorrang aan openbaar vervoer
 - Herinrichten van openbaar domein
 - Autoluw maken Grote Markt: o.m. door zone 30
 - Verbeteren oversteekbaarheid voor fietsers en voetgangers
 - Terugdringen autoverkeer/verhogen parkeercomfort in de binnenstad
 - Streven naar stedelijke verdichting en ontlichting

- Opdracht omschrijving
 - Herinrichting Grote Markt en omliggende straten
 - Creëren van halfopen ondergrondse parkeerstraat (onder het plein)
 - Verkeersluwe omgeving
 - Monumentaal en open plein, hele jaar beschikbaar voor evenementen

- Toewijzing uitwerking plan aan architectengroep Cepezed
- Uitwerking Margarethaplan door Cepezed

Proces

Samenwerkingsverbanden

- Stadsbestuur als regisseur
- Oprichting tijdelijke handelsvennootschap als samenwerkingsverbanden van de ontwerpers

Procesmatige aanpak

- Voorstudie
- Ontwerp en aanbestedingsfase
- Uitvoeringsfase

Communicatiebeleid naar de bevolking door de stedelijke informatiedienst

- Fase opdracht: Wijkvergaderingen
- Fase proces
 - Ontwerp: inspraak en informatie over basisconcept: hoorzitting Margarethaplein/opening infopunt en andere kanalen
 - Uitvoering: informatie en overleg over hinder tijdens de werkzaamheden: brochure, nieuwsbrieven, bewonersbrieven, pers, website
- Fase resultaat
 - Imagocampagne “Stad Sint-Niklaas. Terug op de markt.”

Resultaat

“Een groots, open en monumentaal stadsplein voor evenementen het hele jaar door”

Stationsplein

Ruimere context: inleiding project Stationsomgeving en Margarethaplan

PPS: De stad als initiatiefnemer en regisseur

- De renovatie van het stationsgebouw en de bouw van fietsenstalling (NMBS)
- De heraanleg en uitrusting van het busstation (De Lijn)
- Oprichting winkelcomplex en dakparking (Wilma)
- Oprichting vrijetijdscentrum: cinema, parking, horeca, winkels (Leisure Development Sint-Niklaas, Ciné-Invest en Retail Estates)
- Ontwikkeling van een woonproject inclusief horeca, kantoor- en handelsruimten langs de Leopold II-laan (Orbis-Interell)
- Aanleg van een langgerekte esplanade met groenvoorziening (Stad).
- ‘Projections-Triptyque’ op het stationsplein door Marin Kasimir (Stad)

Uitgangspunten van het masterplan stationsgebied

- Stedelijke verdichting met integratie van de nieuw op te richten gebouwen
- Herstel van het stedenbouwkundig perspectief
- Herinrichting van het openbare domein
- Station als centraal punt voor de omgeving
- Visuele en fysieke verbinding met de binnenstad
- Circulatie van het regionaal openbaar vervoer
- De architecturale vormgeving van het geheel

Aandachtspunten

- Heldere en eenduidige verkeersafwikkeling
- Stationsgebied karakter verlenen van binnenstedelijk verblijfsgebied
- Nieuw plein als koppeling van de binnenstad met station, leisurecenter en winkelcomplex
- Een autoluw stationsgebied door intensivering van gebruik autotunnel en opvangen van bestemmingsverkeer in parkeerfaciliteiten

Draagvlak

- Gemeenschappelijk aangestuurde communicatie en overleg
 - Fase opdracht: Wijkvergadering
 - Fase Proces
- Informatievergadering
- Infopunt (Plannen, maquette, werfbezoeken)
- Uitvoering: pers, website, advertenties, bewonersbrieven, infoblad
 - Fase resultaat: Imagocampagne “Stad op Sporen”

Projections-Triptyque’ van Marin Kasimir

- Opdracht
 - Een kunstwerk als meerwaarde voor de stad in het algemeen en voor het stationsplein in het bijzonder
 - Inspelend op de eigenheid van de multifunctionele stationsomgeving met als kernwoorden: mobiliteit, dynamiek, wereld zonder grenzen, verplaatsingen in tijd en ruimte
 - Met een doordachte relatie met het pleinontwerp
- Kandidaturen
 - Samenstelling van een deskundige jury, met nauwe betrokkenheid van ontwerper plein
 - Wedstrijdformule met 5 kunstenaars: Berlinda de Bruyckere, Bren Heymans, Guillaume Bijl, Paul Van Gysegem, Marin Kasimir
 - Beoordeling op basis van
- Inhoud
- Vormkwaliteit
- Integratie in omgeving
- Bijdrage aan kwaliteit van het plein
- Duurzaamheid
- Technische en financiële haalbaarheid.
- Selectie “Projections-Triptyque” voor Sint-Niklaas
 - De visie
 - Reflectie over geschiedenis/locatie en thema
- Sterke en samenhangende gelaagdheid van betekenissen
- Doordachte inplanting van de objecten
- Het Genereren van samenhangende perspectieven.
- ‘Projections-Triptyque’ Monumentaal kunstwerk bestaande uit drie objecten: Schijf, Lijn, Bol

Beoordeling

Opdracht

Beide projecten maken deel uit van het beleidsplan waarbij de bouwheer de regionale centrumfunctie van Sint-Niklaas als regionaal stedelijk gebied wil vrijwaren en verstevigen. Met dat doel wil de bouwheer gelijktijdig werk maken van de herinrichting van drie polen in de stad: de Grote Markt, de stationsomgeving en het Waasland Shopping Center. Verbetering van het openbaar domein, het mobiliteitsplan (verkeersveiligheid en -leefbaarheid, parkeerbeleid, bereikbaarheid, openbaar vervoer) en nieuwe commerciële en recreatieve impulsen worden daarin op elkaar afgestemd.

Proces

De aanpak van het proces is in beide projecten – afgezien de keuze van specifieke partners - vrij gelijklopend. In het project Stationsplein wordt een PPS-samenwerkingsverband aangegaan met De Lijn, NMBS en private partners.

De bouwheer bouwt een organisatiestructuur uit waarbinnen hij zijn rol als regisseur volwaardig kan spelen. Er wordt een doorgedreven communicatiebeleid met de bevolking opgezet. De resultaten van beide projecten worden ingeleid met een gelijkwaardige imagocampagne.

De aanpak van Kunst in Opdracht voor het Stationsplein verloopt correct. De selectie van de kunstenaar gebeurt op een transparante manier; de kunstenaar wordt in een vroeg stadium in het project betrokken. Kunst in opdracht is op correcte wijze verlopen.

Resultaat

Het Margarethaplan resulteert in de herinrichting van de Grote Markt en omliggende straten, de creatie van een halfopen ondergrondse parkeerstraat (onder het plein), een verkeersluwe omgeving en een monumentaal open plein, beschikbaar voor evenementen het hele jaar door. De verkeersproblematiek krijgt hier een kwaliteitsvolle oplossing. Oversteekplaatsen zijn duidelijk geprofileerd. Door de afstemming van straat en plein worden de wanden en randen opnieuw belangrijk.

Het Stationsplein bestaat uit de integratie van een groot aantal projecten van de verschillende partners, die samen van het stationsomgeving een nieuwe centrumplek maken. Het kunstwerk is perfect geïntegreerd binnen de bestaande en de nieuwe architectuur en sluit goed aan bij het provinciale karakter van de stad (omvang, sereniteit). Een aantal belangrijke deelprojecten worden nog opgestart (m.n. woonproject, horeca-, kantoor- en handelsruimten langs de Leopold II-laan) zodat de vitaliteit van de stationsomgeving in de toekomst nog zal toenemen.

De realisatie van beide projecten binnen de samenhangende context van een beleidsplan wijst op een duidelijke visie en ambitie van de bouwheer op lange termijn. De jury is onder de indruk van de kwaliteitsvolle realisatie van een dergelijk omvangrijke opdracht binnen een relatief beperkte tijdsperiode. De jury heeft lof voor de planmatige aanpak en de gedrevenheid in de procesvoering van beide projecten. Met deze realisaties heeft volgens de jury de bouwheer een wezenlijke stap gezet in het verstevigen van de regionale centrumfunctie van de stad.

14. GEMEENTEBESTUUR KNOKKE-HEIST: RUBENSPLEIN

	NOMINATIE PUBLIEKE RUIMTE
dossiernummer	27
Bouwheer	Gemeentebestuur Knokke-Heist
Bouwheer vertegenwoordigd door	
Projectindiener	Paul Robbrecht en Hilde Daem – architecten
Projecttitel	Rubensplein – Kunst in opdracht “Lemuren”
Locatie	Knokke-Heist
Projectomschrijving	Het ontwerp van een plein gerealiseerd via een samenwerking tussen architect en kunstenaar
Ontwerper	Paul Robbrecht en Hilde Daem – architecten, Franz West, Oostenrijk
Andere partners	
Jaar van realisatie	2003

Informatie

- Knokke – Heist:
 - Sinds jaren '80: Groeiende behoefte om sterke bakens – herkenningpunten te creëren in het stadsbeeld: zoektocht naar nieuwe en eigen kwalitatieve en toekomstgerichte identiteit
- Verlangen als gevolg van:
- ongebreidelde expansie van de gemeente sinds WO II
 - Toeristische concurrentie
 - investeren in kwaliteitsinfrastructuur om label van exclusief vakantieoord te behouden
- De Commissie 'Beelden in de Stad'
 - Traditie: gemeente kent een bijzondere relatie met hedendaagse kunst.
 - Midden jaren '70: relatie met hedendaagse kunst verbroken door
Het wegvallen van enkele privé-personen
Politieke omstandigheden: fusie van gemeentes
 - Commissie 'Beelden in de Stad' wordt opgericht
 - Gemeente wil traditie terug opnemen
 - Leden uit de verschillende politieke fracties en vertegenwoordigers uit de belangrijkste bevolkingsgroepen
 - Eerst adviserende functie
 - Later ook aankoopbudget
 - De commissie streeft naar een totaalaanpak met degelijke opdrachtgeving:
 - Het aankoopbudget is hiervoor ontoereikend
 - Pleinen: ideale plaatsen - verouderd en aan heraanleg toe
 - aanleg parking zorgt voor financiële middelen

Opdracht

- Tweeledige aanleiding:
 - stedelijke strategie om privaatparkings aan te bieden voor bewoners en seizoensgasten
 - beleid van dienst cultuur om kunst in de publieke ruimte te integreren
- Beide strategieën hebben een voorgeschiedenis in andere projecten maar in dit geval worden ze complementair toegepast.
 - Realisatie ondergrondse parkeerruimte realiseren en op markt brengen
 - Met de inkomsten wordt bovengronds plein bekostigd

Ruimtelijke en maatschappelijke context

- Rubensplein maakt deel uit van de stadsontwikkeling Albertstrand- Duinbergen
 - Historisch jaren '20

Ontwikkeling door de familie Nellens: hoogwaardige villagronden op de markt brengen

Met als centrum het Casino (architect Leon Stijnen) : Bepalend voor culturele en uitgaansleven.

– Anno '05

Villagronden geëvolueerd naar appartementen

Rubensplein Oostelijke hoek van het Ruimtelijk Stadsplan

- Rubensplein: condities voor de nieuwe inrichting
 - driehoekige grondfiguratie;
 - Actief gebruik van oudsher
 - Verpozen van ouderen
 - Spelen van kinderen: huurfietsen en autootjes
 - Aan de rand van het plein winkelpanden en horeca

Proces

– Keuze van architect en kunstenaar door Commissie 'Beelden in de stad'

- Architecten Robbrecht en Daem omwille van
 - Internationale ervaring in samenwerking met hedendaagse kunstenaars
- Kunstenaar Franz West omwille van
 - Stond op het verlanglijstje van de commissie
 - Aankoop onmogelijk en weinig zin: uitzonderlijk werk maar te bekomen door een procesmatige aanpak
- Uitvoerende architecten en ingenieurs: Groep Planning aangeduid via een procedure
 - Samenbrengen van kunstenaar en architect omwille van
- De gemeenschappen tussen beide: gevoel en interesse voor materie
- maar vooral door het feit dat ze zowat elkaars tegengestelde zijn
 - garantie voor noodzakelijk en intens dialoog
- Het onderwerp - een plein voor kinderen – een interessant gegeven
 - Intellectuele benadering van de ontwerpers
 - Anarchistische methodes van de kunstenaar
 - Garantie voor een niet voor de hand liggende oplossing
- De ontwerpers genoten volledige vrijheid

Projectbeschrijving

- Affirmeren van driehoekige configuratie
- Middenzone als een voor kinderen toegankelijk eiland
- Randzones verruimd ten behoeve van horecaterrassen
- Discrete en praktische inplanting parkinginrit
- Sterk materieel onderscheid tussen randzones en middenplein
- Kunstenaar Franz West:
 - “Lemuren”: opgesteld op de cilindrische uitgangen van de parking
 - “Lemuren”:
 - koppen verwijzen naar Romeinse watergeesten
 - “De beelden zijn een soort conservatiestuk dat zich afspeelt over het plein”
- Pleinvloer en parkinguitgangen: chromatische veld van maritieme tegels
- Aan de strandzijde:
 - twee banken met glazen windvanger

– Onderstel van de banken vormen een buffer voor het aanwaaiende zand

- Pleinoppervlakte met een duidelijke topografie: een golfslag van 80 cm hoogteverschil
- Resultaat
- Een fantasievolle omgeving met een uitgesproken open karakter

- Plein wordt extreem intensief gebruikt door kinderen, ouderen en andere mensen

- Soms is er plaats voor andersoortige evenementen zoals zangwedstrijden

- Alles uitgevoerd in zeer duurzame en stootvaste materialen ten behoeve van dit extreme gebruik.

- Vervolg
- Het plein geldt als voorbeeld van een zekere typologie namelijk het samengaan van artistieke kwaliteit, functionaliteit en rendabiliteit
 - Kent vervolg in de heraanleg van het Yzerpark en Het Lichttorenplein

- Het Rubensplein heeft bijgedragen in de reflex en de aanpak van het Casino

- Het Rubensplein is een eerste stap in het opnieuw op de kaart zetten van de gemeente

- Voor de inwoners in het Rubensplein vooral symbool geworden van het feit dat dromen kan en nuttig is.

Beoordeling

Opdracht

- De bouwheer speelt in op de groeiende behoefte om sterke bakens of herkenningspunten te creëren.
- De bouwheer heropent de relatie van oudsher van Knokke met hedendaagse kunst en geeft daarin de commissie “beelden in de stad” een belangrijke rol.

Proces

- De internationale ervaring in samenwerkingsverbanden met hedendaagse kunstenaars was voor de bouwheer bepalend voor de keuze van de architect.
- De bouwheer maakte keuzes “vol risico’s” en dat getuigt van moed en vertrouwen. Met name de keuze van het samenbrengen van kunstenaar en architect vanwege elkaars tegengestelden en in de wetenschap dat de intellectuele benadering van de architect en de anarchistische methodes van de kunstenaar garant staan voor een originele oplossing.
- De bouwheer gaf bewust aan de kunstenaar en de ontwerper volledige vrijheid. De jury beschouwt dit als een kwaliteit.

Resultaat

- De gevolgde methodiek en benadering kunnen voor gemeentebesturen een typologie worden waarin het samengaan van artistieke kwaliteit, functionaliteit en rendabiliteit bewezen is.
- Het plein is een symbool geworden van het feit dat dromen kán en nuttig is.
- Knokke-Heist bouwt hier voort op een traditie in het omgaan met kunst die ze al eerder heeft ingezet (cfr. Atelier Van Lieshout).
- Het kunstwerk maakt substantieel deel uit van het plein. De kunstenaar creëert hier een fantasievol baken dat bijdraagt tot de opwaardering van een vergeten plein.

15. GEMEENTEBESTUUR WETTEREN – NMBS – DE LIJN: WETTEREN HERINRICHTING STATIONSOMGEVING

	NOMINATIE PUBLIEKE RUIMTE
Dossiernummer	28
Bouwheer	Gemeentebestuur Wetteren – NMBS – De Lijn
Bouwheer vertegenwoordigd door	Gemeentebestuur Wetteren
Projectindiener	Technum (Gent) Afdeling ruimtelijke planning
Projecttitel	Wetteren herinrichting stationsomgeving
Locatie	Wetteren
Projectomschrijving	Realisatie in PPP-samenwerking van gemeente, NMBS en De lijn met herinrichting van de stationsomgeving, met inbegrip van een nieuwe onderdoorgang voor langzaam verkeer met geïntegreerde fietsenstallingen en een busstation.
Ontwerper	- Technum (Gent) Afdeling ruimtelijke planning - NMBS – Peter Van Parys – ingenieur, Gent - De Lijn – Jan De Craene – hoofd Technisch Bureel Vaste Installaties, Gentbrugge
Andere partners	
Jaar van realisatie	Voorlopige oplevering juni 2003

Informatie

Herinrichting van de stationsomgeving met inbegrip van

- een nieuwe onderdoorgang voor langzaam verkeer met
- een geïntegreerde fietsenstallingen
- een busstation
- kunst in opdracht

Opdracht

Oorsprong en opvolging

- Anticipatie op bestaande situatie:
 - verloederde indruk
 - geen plein maar eerder een straat
 - een chaotische verkeersafwikkeling
- Visieontwikkeling binnen strategisch-commercieel plan om aantrekkelijkheid van het commerciële centrum te verhogen, in overleg met lokale betrokkenen
 - Definiëring van projecten, waaronder herinrichting stationsomgeving
 - (Mogelijkheid tot cofinanciering door Mercuriusfonds)
- Opdrachtomschrijving omtrent
 - stedenbouwkundige visie ruimere omgeving
 - opmaak uitvoeringsontwerp
- Toewijzing aan Groep Technum; opties uit voorstudie:
 - kwalitatieve verbindingsruimte tussen kern en perifere wijken
 - transferium
- Uitbreiding opdrachtgeverschap met NMBS en De Lijn/formulering van een samenhangend programma
 - renovatie van spoorwegonderdoorgang
 - schuilgelegenheid
 - fietsenstalling
 - busstation

– pendelparking

- voorstelling eerste voorontwerp aan de bevolking en verkeerscommissie/draagvlak voor vernieuwing (= verbreding en verplaatsing) van de tunnelkoker (voorstel ontwerpers): extra financiële investering door de gemeente

Proces

Twee sleutelmomenten

- Evolutie van gemeentelijk naar publieke samenwerking
- vernieuwing van de spoorwegonderdoorgang als discussiepunt
 - gemeente (stedenbouwkundig)
 - NMBS (functioneel)

Maatschappelijk draagvlak

Voorleggen van voorontwerp aan bevolkingen en verkeerscommissie: veel grote en kleine opmerkingen die mee opgenomen werden in de verdere opmaak

Resultaat

Het bijeenbrengen van functies zonder relatie met elkaar zijn opnieuw in samenhang gebracht

- stadsdelen noord en zuid
- opheffing visuele grenslijnen tussen gemeente, NMBS en De Lijn

Kwalitatieve verbetering van de stationsomgeving: positievere beleving (aankoop kunstwerk)

Heraanleg van de stationsomgeving als nieuwe dynamiek, ook voor de bredere omgeving

- de beslissing om één ontwerp op te maken voor de brede omgeving en het betrekken van beide partners als belangrijkste stap in deze realisatie
- intense communicatie, zoeken naar kwaliteitsvolle besluiten tussen de drie partners in het hele proces
- het betrekken van andere actoren (nustmaatschappijen, veiligheidscoördinator, omwonenden...)

Kunstwerk “De sterrenplukker” Luk Van Soom

- Aanleiding
 - Strategisch commercieel plan Wetteren '97
 - Mercuriusproject fase 2
- machtiging door Gemeenteraad op 21/12/2001 aan Fritz Van Damme, directeur tekenacademie tot aankoop van kunstwerken ten belope van het begrotingskrediet
- Locatie gezocht in overleg met de kunstenaar
- ingehuldigd in 2003

Beoordeling

Herinrichting van de stationsomgeving met inbegrip van

- een nieuwe onderdoorgang voor langzaam verkeer met
- een geïntegreerde fietsenstallingen
- een busstation
- kunst in opdracht

Opdracht

- Het gemeentebestuur anticipeert op de bestaande situatie: de verloederde indruk/het plein dat geen plein is maar eerder een straat met een chaotische verkeersafwikkeling.
- Er wordt een visie ontwikkeld binnen een strategisch-commercieel plan om de aantrekkelijkheid van het commerciële centrum te verhogen, in overleg met lokale betrokkenen. Er worden projecten gedefinieerd, waaronder de herinrichting van de stationsomgeving.
- Er volgt een opdrachtschrijving betreffende de stedenbouwkundige visie voor de ruimere omgeving.

Proces

- De opmaak wordt toegewezen aan een extern bureau.
- Twee centrale opties komen naar voor uit de voorstudie: een kwalitatieve verbindingsruimte tussen kern

en perifere wijken, en een transferium.

- Het gemeentebestuur breidt het opdrachtgeverschap uit met NMBS en De Lijn. Dit samenwerkingsverband mondt uit in de formulering van een samenhangend programma: renovatie van spoorwegonderdoorgang, schuilgelegenheid, fietsenstalling, busstation, pendelparking.
- Het eerste voorontwerp wordt aan de bevolking en aan de verkeerscommissie gepresenteerd. De ontwerpers lanceren bij die gelegenheid het voorstel voor de vernieuwing namelijk de verbreding en verplaatsing van de tunnelkoker.
- Gezien de meerwaarde van dit voorstel voor de stedenbouwkundige structuur (o.m. grotere interactie tussen de twee delen van de gemeente) besluit het gemeentebestuur tot een extra financiële investering in het samenwerkingsverband op deze ingreep te realiseren.
- In de twee belangrijkste sleutelmomenten speelt het gemeentebestuur een cruciale rol. Ten eerste is er de beslissing om het gemeentelijke initiatief te verbreden naar een publieke samenwerking met de NMBS en De Lijn. Ten tweede het creëren en het opvolgen van een maatschappelijk draagvlak (in casu de financiering van de vernieuwing van de tunnelkoker).

Resultaat

Funcities zonder relatie zijn door deze realisatie opnieuw in samenhang gebracht: de relatie stadsdelen noord en zuid; opheffing visuele grenslijnen tussen gemeente, NMBS en De Lijn.

De stationsomgeving is kwalitatief sterk verbeterd. De heraanleg van de stationsomgeving betekent een nieuwe dynamiek voor de directe en bredere omgeving. Ze vormt een belangrijke aanzet tot toekomstige vernieuwingsprojecten onder impuls van het gemeentebestuur op het plein en in de aanpalende straten.

De beslissing om een ontwerp op te maken voor de brede omgeving en het betrekken van de beide cruciale partners is een belangrijkste stap in deze realisatie.

Het gemeentebestuur is in dit project de drijvende kracht. Het feit dat ze een dialoog aangaat met NMBS en De Lijn met het oog op stedelijke verbetering en alles in één ontwerp laat opnemen getuigt van wil en visie.

Het bestuur slaagt erin een proces van kwaliteitsvolle besluitvorming te realiseren in overleg met de andere partners en op basis van een draagvlak vanwege de bevolking.

Andere actoren (nutsmaatschappijen, veiligheidscoördinator, omwonenden...) worden op een voorbeeldige manier in het proces betrokken.

Het stationsplein Wetteren heft de letterlijke perceelsafbakening op (tussen de verschillende bevoegde instanties gemeente, NMBS, De lijn) en scheidt daardoor een helder openbaar domein. De nieuwe ondertunneling zorgt voor een betere wisselwerking tussen de gemeentedelen aan weerszijden van het spoor. Het nieuwe stationsplein heeft de potentie om zich te ontwikkelen als een volwaardige ruimte.

Categorie kunst in opdracht

Definitie categorie kunst in opdracht - Prijs Bouwheer 2005

“Ruimte geven aan kunst betekent dat de bouwheer er voor kiest om de samenspraak tussen bouwheer, ontwerper en kunstenaar te beschouwen als een wezenlijk deel van een maatschappelijk gedragen project. De bouwheer zet in zijn visie uiteen waarom hij voor kunst in opdracht opteert, hoe hij procesmatig te werk gaat, wanneer hij de kunstenaar in het project betreft en op welke manier hij de kunstenaar ruimte geeft, zowel op het vlak van het proces als op het resultaat”.

De pré-adviesjury neemt de definitie van de categorie Kunst in Opdracht Prijs Bouwheer 2005 als uitgangspunt en specificeert haar criteria:

“Belangrijk is dat de integratie van kunst vanaf het begin wordt geconcipieerd. Er moet sprake zijn van eenheid, dialoog, spanning.

De bouwheer dient te getuigen van een visie op lange termijn, niet alleen op het vlak van architectuur en stedenbouw, maar ook wat betreft kunstintegratie.

Kunst in publieke ruimte brengt een zekere verantwoordelijkheid met zich mee en vervult een maatschappelijke rol. Daarom het belang van het kunstwerk als “baken”, innovatieve keuze van de kunstenaar, de plaats en het materiaal.

Kunst in openbare ruimte cq in opdracht mag geen louter decoratieve functie hebben”.

Voordracht pré-adviesjury

Dossier nr.	7	16	27				
-------------	---	----	----	--	--	--	--

Voordracht kernjury

Dossier nr.	7	16	27				
-------------	---	----	----	--	--	--	--

Definitieve nominaties en laureaat (laureaat in vet aangeduid)

Dossier nr.	7	16	27				
-------------	---	----	-----------	--	--	--	--

16. GEMEENTEBESTUUR SINT-NIKLAAS: STATIONSPLEIN

	NOMINATIE KUNST IN OPDRACHT
Dossiernummer	7
Bouwheer	Gemeentebestuur Sint-Niklaas
Bouwheer vertegenwoordigd door	Stefan Bauwens – departementschef
Projectindiener	Gemeentebestuur Sint-Niklaas
Projecttitel	Stationsplein – Kunst in opdracht “Projections – Triptyque”
Locatie	Sint-Niklaas
Projectomschrijving	“Projections – Tryptique” een kunstwerk dat inspeelt op de stationsomgeving en de visie van Sint – Niklaas
Ontwerper	Cepezed
Andere partners	- NMBS – Paul Martens – General Manager Patrimonium NMBS, Brussel
	- De Lijn – Albin Van Walle – Afdelingshoofd investeringen en infrastructuur, Mechelen
	- Wilma Project Developmen – Frank As-driaensen – projectontwikkelaar, Antwerpen
	- Lesure development Sint – Niklaas
	- Olivier Bherman, projectverantwoordelijke, Wilrijk
	- NV Euro Immo Star – Herwig Persoons – Brussel
	- Marin Kasimir, kunstenaar, Brussel
Jaar van realisatie	Stationsplein voltooiing mei 2004

Informatie

Ruimere context: inleiding project Stationsomgeving en Margarethaplan

PPS: De stad als initiatiefnemer en regisseur

- De renovatie van het stationsgebouw en de bouw van fietsenstalling (NMBS)
- De heraanleg en uitrusting van het busstation (De Lijn)
- Oprichting winkelcomplex en dakparking (Wilma)
- Oprichting vrijetijdscentrum: cinema, parking, horeca, winkels (Leisure Development Sint-Niklaas, Ciné-Invest en Retail Estates)
- Ontwikkeling van een woonproject inclusief horeca, kantoor- en handelsruimten langs de Leopold II-laan (Orbis-Interell)
- Aanleg van een langgerekte esplanade met groenvoorziening (Stad).
- ‘Projections-Triptyque’ op het stationsplein door Marin Kasimir (Stad)

Uitgangspunten van het masterplan stationsgebied

- Stedelijke verdichting met integratie van de nieuw op te richten gebouwen
- Herstel van het stedenbouwkundig perspectief
- Herinrichting van het openbare domein
- Station als centraal punt voor de omgeving
- Visuele en fysieke verbinding met de binnenstad
- Circulatie van het regionaal openbaar vervoer
- De architecturale vormgeving van het geheel

Aandachtspunten

- Heldere en eenduidige verkeersafwikkeling
- Stationsgebied karakter verlenen van binnenstedelijk verblijfsgebied
- Nieuw plein als koppeling van de binnenstad met station, leisurecenter en winkelcomplex
- Een autoluw stationsgebied door intensivering van gebruik autotunnel en opvangen van

bestemmingsverkeer in parkeerfaciliteiten

Draagvlak

- Gemeenschappelijk aangestuurde communicatie en overleg
 - Fase opdracht: Wijkvergadering
 - Fase Proces
- Informatievergadering
- Infopunt (Plannen, maquette, werfbezoeken)
- Uitvoering: pers, website, advertenties, bewonersbrieven, infoblad
 - Fase resultaat: Imagocampagne “Stad op Sporen”

Projections-Triptyque' van Marin Kasimir

- Opdracht
 - Een kunstwerk als meerwaarde voor de stad in het algemeen en voor het stationsplein in het bijzonder
 - Inspelend op de eigenheid van de multifunctionele stationsomgeving met als kernwoorden: mobiliteit, dynamiek, wereld zonder grenzen, verplaatsingen in tijd en ruimte
 - Met een doordachte relatie met het pleinontwerp
- Kandidaturen
 - Samenstelling van een deskundige jury, met nauwe betrokkenheid van ontwerper plein
 - Wedstrijdformule met 5 kunstenaars: Berlinda de Bruyckere, Bren Heymans, Guillaume Bijl, Paul Van Gysegem, Marin Kasimir
 - Beoordeling op basis van
 - Inhoud
 - Vormkwaliteit
 - Integratie in omgeving
 - Bijdrage aan kwaliteit van het plein
 - Duurzaamheid
 - Technische en financiële haalbaarheid.
- Selectie “Projections-Triptyque” voor Sint-Niklaas
 - De visie
 - Reflectie over geschiedenis/locatie en thema
 - Sterke en samenhangende gelaagdheid van betekenissen
 - Doordachte inplanting van de objecten
 - Het Genereren van samenhangende perspectieven.
- ‘Projections-Triptyque’ Monumentaal kunstwerk bestaande uit drie objecten: Schijf, Lijn, Bol

Beoordeling

Opdracht

- Het gemeentebestuur overtuigt als bouwheer met een duidelijke visie op lange termijn. Het verlangen naar integratie van een kunstwerk is vanaf het begin aanwezig.
- Positief in het inzetten van een jury die in nauwe samenhang met de ontwerper werkte.

Proces

- De procedure en de verantwoording van selectie zijn voorbeeldig.

Resultaat

- Het kunstwerk is perfect geïntegreerd binnen de bestaande en de nieuwe architectuur en sluit goed aan bij het provinciale karakter van de stad (omvang, sereniteit).
- Het kunstwerk valt op door de gelaagdheid van de betekenis, de opbouw van 3 verschillende elementen, de doordachte inplanting en het genereren van samenhangende perspectieven.

17. GEMEENTEBESTUUR KNOKKE-HEIST: RUBENSPLEIN

	NOMINATIE KUNST IN OPDRACHT LAUREAAT
Dossiernummer	27
Bouwheer	Gemeentebestuur Knokke-Heist
Bouwheer vertegenwoordigd door	
Projectindiener	Paul Robbrecht en Hilde Daem – architecten
Projecttitel	Rubensplein – Kunst in opdracht “Lemuren”
Locatie	Knokke-Heist
Projectomschrijving	Het ontwerp van een plein gerealiseerd via een samenwerking tussen architect en kunstenaar
Ontwerper	Paul Robbrecht en Hilde Daem – architecten, Franz West, Oostenrijk
Andere partners	
Jaar van realisatie	2003

Informatie

Opdracht

Het kunstwerk past binnen een tweeledige aanleiding:

- de stedelijke strategie om privaatparkings aan te bieden voor bewoners en seizoensgasten
- het beleid van dienst cultuur om kunst in de publieke ruimte te integreren en een verloren traditie terug op te nemen

Beide strategieën hebben een voorgeschiedenis in andere projecten maar in dit geval worden ze geïntegreerd.

- Realisatie ondergrondse parkeerruimte realiseren en op markt brengen
- Met de inkomsten wordt bovengronds plein bekostigd
 - Commissie Beeld in de Stad functioneert sinds jaren en zal voorstellen formuleren

Proces

Conceptarchitecten Robbrecht en Daem en kunstenaar Franz West aangetrokken door Commissie Beeld in de Stad.

Samenbrengen van kunstenaar omwille van

- De gemeenheden tussen beide: gevoel en interesse voor materie
- Door het feit dat ze elkaars tegenstelde vormen
 - Garantie voor noodzakelijk en intens dialoog

Het onderwerp – een plein voor kinderen – interessant gegeven

- Intellectuele benadering van de ontwerpers
- Anarchistische methodes van de kunstenaar

De ontwerpers genoten volledige vrijheid

Resultaat

Het pleinontwerp en de kunstintegratie leveren een fantasievolle omgeving op met een uitgesproken open karakter.

Het plein wordt sterk gewaardeerd en extreem intensief gebruikt door kinderen, ouderen en andere mensen.

Beoordeling

Opdracht

- De bouwheer speelt in op de groeiende behoefte om sterke bakens of herkenningspunten te creëren
- De bouwheer heropent de relatie van oudsher van Knokke met hedendaagse kunst en geeft daarin de com-

missie “beelden in de stad” een belangrijke rol.

Proces

- De internationale ervaring in samenwerkingsverbanden met hedendaagse kunstenaars was voor de bouwheer bepalend voor de keuze van de architect.
- De bouwheer maakte keuzes “vol risico’s” en dat getuigt van moed en vertrouwen. Met name de keuze van het samenbrengen van kunstenaar en architect vanwege elkaars tegengestelden en in de wetenschap dat de intellectuele benadering van de architect en de anarchistische methodes van de kunstenaar garant staan voor een originele oplossing.
- De bouwheer gaf bewust aan de kunstenaar en de ontwerper volledige vrijheid. De jury beschouwt dit als een kwaliteit.

Resultaat

- Knokke-Heist bouwt hier voort op een traditie in het omgaan met kunst die ze al eerder heeft ingezet (cfr. Atelier Van Lieshout).
- Het kunstwerk maakt substantieel deel uit van het plein. De kunstenaar creëert hier een fantasievol bakken dat bijdraagt tot de opwaardering van een vergeten plein.
- De gevolgde methodiek en benadering kunnen voor gemeentebesturen een typologie worden waarin het samengaan van artistieke kwaliteit, functionaliteit en rendabiliteit bewezen is.
- Het plein is een symbool geworden van het feit dat dromen kán en nuttig is.

18. VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ: KANTOORGEBOUW VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ

	NOMINATIE KUNST IN OPDRACHT
Dossiernummer	16
Bouwheer	Vlaamse Milieumaatschappij
Bouwheer vertegenwoordigd door	J. Dewinne
Projectindiener	De Smet Vermeulen architecten bvba
Projecttitel	Kantoorgebouw Vlaamse Milieumaatschappij
Locatie	Aalst
Projectomschrijving	Ontwerp van een kunstwerk door Patrick Van Caekenberg voor het binnenplein van het kantoorgebouw
Ontwerper	De Smet Vermeulen architecten bvba, Gent
Andere partners	- Lemco bvba, ingenieur stabiliteit, Aalst
	- Moens Engineering, ingenieur technische uitrusting, Lede
	- Patrick Van Caekenberg, kunstenaar, Sint-Kornelis Horebeke
Jaar van realisatie	opgeleverd op 31 mei 2005

Informatie

Omschrijving

Nieuw kantoor van VMM in omvangrijk binnengebied in de 19 eeuwse gordel op plaats van vroeger rustoord

- Creatie van nieuwe route door binnengebied, behoud en "omarming" van vroegere tuin, kunstwerk van Patrick Van Caekenbergh in de tuin
- Restauratie van oude pastorie (voor documentatiecentrum)
- Nieuw kantoorgebouw: door meervoudig ruimtegebruik, flexibiliteit en doordacht energieconcept, een standaard van duurzaam wonen.

Proces

- Aankoop in 1998
 - Stedelijk besluit tot behoud neogotische gebouwen
 - Alternatieve haalbaarheidsstudie van VMM voor behoud van:
 - Pastorie
 - Tuin
 - Tuinhek
 - Kastanjelaar
 - Verkeersvrij maken binnenplein/bouw van ondergrondse parkeergarage in samenwerking met (aanpalende) OCMW/binnenplein wordt publiek (24/24)
 - Toetsing ontwerpopties bij Vlaams Bouwmeester
 - Vervolledigen ontwerpteam opdat alle aspecten worden betrokken: Interieur/Openbare ruimte/Tuinaanleg/Bijzondere eisen: vb. Dendrologie
 - Inspraak en betrokkenheid personeel
 - Fijnstellen organogram en voorontwerp
 - Voorlegging van definitief ontwerp
 - Duurzaam bouwen onder leiding van VMM-werkgroep Interne Milieuzorg
 - Flexibiliteit in tijd en ruimte
 - Ecologisch materiaalgebruik
 - Lage CO₂-emissie
 - Duurzaam bouwen als opdracht voor de ontwerpers
 - Kunst in opdracht
- Patrick van Caekenberg op voorstel van Bouwmeester en na bezoek aan Bonnefanfantenmuseum
- Informatie aan de buurtbewoners
 - Informatieverzameling voor de start van de werken (over eindtoestand en werfhinder)
 - Open-deur voor Vlaanderendag (april 2003)

- Werftoezicht en coördinatie
Coördinatie van gelijktijdige aannemingen door vertegenwoordiger van de bouwheer

Beoordeling

Opdracht

- Kunst in opdracht maakt hier deel uit van een breed project dat voorziet in een nieuw kantoorgebouw voor de Vlaamse Milieumaatschappij, de herbestemming van de oude pastorie tot documentatiecentrum, het herdenken van het binnengebied als publieke ruimte.
- Deze kunstintegratie is een goed voorbeeld van de 1%-regeling die vanaf het begin bij het totaalproject wordt betrokken.
- De bouwheer maakt een gedurfde keuze voor een niet-evidente kunstenaar om op deze site in te spelen.

Proces

- Er is een sterke interactie tussen de bouwheer en de kunstenaar in de loop van het proces. De historie van de site neemt een belangrijke plaats in het onderzoek van de kunstenaar in.

Resultaat

- Uit het kunstwerk spreekt een sterke betrokkenheid met de site.
- De gedurfde vormgeving en de materiaalkeuze resulteren in een intimistische plek die in spannend contrast staan met gebouw.
- De keuze voor een dergelijk - fragiel - kunstwerk in de publieke ruimte is zonder meer opzienbarend. De bouwheer (en de kunstenaar) maakt hiermee een duidelijk statement.

Categorie landschap

Definitie categorie landschap Prijs Bouwheer 2005

“Ieder landschap, zowel stedelijk als ruraal, bestaat uit een veelheid van elementen. De bouwheer onderkent de – intrinsieke – waarde van een landschap als duurzame drager van een veranderende leefomgeving. Hij evalueert het landschappelijke project niet louter op basis van het ontwerp en gebruik, maar kent ook het beheer een belangrijke rol toe. Zijn ingrepen versterken de landschappelijke diversiteit”.

De pré-adviesjury specificeert de definitie van de categorie Landschap Prijs Bouwheer 2005 als:

“De manier waarop het aanwezige landschap als onderdeel van een concept wordt opgenomen in het ontwerp. Vooral het inschakelen van landschapselementen zoals bestaande beplanting of begroeiing, reliëf, water, ruimtelijkheid (zichten), enz. waardoor het project intrinsieke meerwaarde krijgt, zowel voor de eigenlijke site als voor de ruime omgeving. In tweede orde het creëren van landschappelijke waarden die niet aanwezig zijn maar die leiden tot een duidelijke meerwaarde van het ontwerp”.

De pré-adviesjury komt tot de bevinding dat

- in 5 van de 7 ingediende projecten er geen enkel verband met het thema landschap uit het ingediende dossier valt af te leiden
- het criterium “innovatie” in geen enkel project werd opgemerkt
- de 2 overige projecten (21) (26) niet voor nominatie in aanmerking komen.

De kernjury stemt in met de bevindingen van de pré-adviesjury.

Dit betekent dat er geen inzendingen voor de categorie landschap worden genomineerd.

Categorie infrastructuur

“Definitie categorie infrastructuur Prijs Bouwheer 2005

Het proces dat de bouwheer op touw zet, moet een antwoord geven op de behoeftes die er zijn en uitmonden in een infrastructuur die met een minimaal gebruik aan middelen een maximaal resultaat bereikt op korte en lange termijn. Infrastructuren zijn functioneel en hebben oog voor de integratie in het landschap. Ze zijn beeldbepalend en dragen in die zin bij tot de herkenbaarheid van de site”.

De pré-adviesjury specificeert de definitie van de categorie Infrastructuur Prijs Bouwheer 2005 als volgt:

“Onder infrastructuur verstaan we functionele bouwkundige ingrepen met een openbaar nutskarakter.

Redenen waarom deze werken in aanmerking zouden kunnen komen zijn bijvoorbeeld:

- De maatschappelijke visie en ontwikkelingsverbeelding die aan de dag wordt gelegd om de aanzet tot een ontwerp te doen,
- De wijze waarop de mogelijke ontwerpinvalshoeken vergaard en getoetst worden,
- De bijzondere aard van het ontwerp en de wijze waarop de realisatie ervan tot stand kwam”.

Voordracht pré-adviesjury

Dossier nr.	28						
-------------	----	--	--	--	--	--	--

Voordracht kernjury

Dossier nr.	28						
-------------	----	--	--	--	--	--	--

Definitieve nominaties en laureaat (laureaat in vet aangeduid)

Dossier nr.	28						
-------------	-----------	--	--	--	--	--	--

19. GEMEENTEBESTUUR WETTEREN – NMBS – DE LIJN: WETTEREN HERINRICHTING STATIONSOMGEVING

	NOMINATIE INFRASTRUCTUUR LAUREAAT
Dossiernummer	28
Bouwheer	Gemeentebestuur Wetteren – NMBS – De Lijn
Bouwheer vertegenwoordigd door	Gemeentebestuur Wetteren
Projectindieners	Technum (Gent) Afdeling ruimtelijke planning
Projecttitel	Wetteren herinrichting stationsomgeving
Locatie	Wetteren
Projectomschrijving	Realisatie in PPP-samenwerking van gemeente, NMBS en De lijn met herinrichting van de stationsomgeving, met inbegrip van een nieuwe onderdoorgang voor langzaam verkeer met geïntegreerde fietsenstallingen en een busstation.
Ontwerper	- Technum (Gent) Afdeling ruimtelijke planning
	- NMBS – Peter Van Parys – ingenieur, Gent
	- De Lijn – Jan De Craene – hoofd Technisch Bureel Vaste Installaties, Gentbrugge
Andere partners	
Jaar van realisatie	Voorlopige oplevering juni 2003

Informatie

Herinrichting van de stationsomgeving met inbegrip van

- een nieuwe onderdoorgang voor langzaam verkeer met
- geïntegreerde fietsenstallingen
- een busstation.
- kunst in opdracht.

Opdracht

Oorsprong en opvolging

- Anticipatie op bestaande situatie:
 - Verloederde indruk
 - Geen plein maar eerder een straat
 - Een chaotische verkeersafwikkeling
- Visieontwikkeling binnen het strategisch-commerciële plan om aantrekkelijkheid van het commerciële centrum te verhogen, in overleg met lokale betrokkenen
 - Definiëring van projecten, waaronder herinrichting stationsomgeving
 - (Mogelijkheid tot cofinanciering door Mercuriusfonds)
- opdrachtomschrijving omtrent
 - Stedenbouwkundige visie ruimere omgeving
 - Opmaak uitvoeringsontwerp
- toewijzing aan Groep Technum; opties uit voorstudie:
 - Kwalitatieve verbindingruimte tussen kern en perifere wijken
 - Transferium
- uitbreiding opdrachtgeverschap met NMBS en De Lijn/formulering van een samenhangend programma
 - Renovatie van spoorwegonderdoorgang
 - Schuilgelegenheid
 - Fietsenstalling
 - Busstation

- pendelparking
- voorstelling eerste voorontwerp aan de bevolking en verkeerscommissie/draagvlak voor vernieuwing (= verbreding en verplaatsing) van de tunnelkoker (voorstel ontwerpers) : extra financiële investering door de gemeente

Proces

Twee sleutelmomenten

- Evolutie van gemeentelijk naar publieke samenwerking
- vernieuwing van de spoorwegonderdoorgang als discussiepunt
 - Gemeente (stedenbouwkundig)
 - NMBS (functioneel)

Maatschappelijk draagvlak

Voorleggen van voorontwerp aan bevolkingen en verkeerscommissie: veel grote en kleine opmerkingen die mee opgenomen werden in de verdere opmaak

Resultaat

Het bijeenbrengen van functies zonder relatie met elkaar zijn opnieuw in samenhang gebracht

- Stadsdelen noord en zuid
- Opheffing visuele grenslijnen tussen gemeente, NMBS en De Lijn

Kwalitatieve verbetering van de stationsomgeving: positievere beleving (aankoop kunstwerk)

Heraanleg van de stationsomgeving als nieuwe dynamiek, ook voor de bredere omgeving

- De beslissing om één ontwerp op te maken voor de brede omgeving en het betrekken van beide partners als belangrijkste stap in deze realisatie
- Intense communicatie, zoeken naar kwaliteitsvolle besluiten tussen de drie partners in het hele proces
- Het betrekken van andere actoren (nustmaatschappijen, veiligheidscoördinator, omwonenden...)

Kunstwerk “De sterrenplukker” Luk Van Soom

- Aanleiding
 - Strategisch commercieel plan Wetteren '97
 - Mercuriusproject fase 2
- Machtiging door Gemeenteraad op 21/12/2001 aan Fritz Van Damme, directeur tekenacademie tot aankoop van kunstwerken ten belope van het begrotingskrediet
- Locatie gezocht in overleg met de kunstenaar
- Ingehuldigd in 2003

Beoordeling

Herinrichting van de stationsomgeving met inbegrip van

- een nieuwe onderdoorgang voor langzaam verkeer met
- geïntegreerde fietsenstallingen
- een busstation
- kunst in opdracht

Opdracht

- Het gemeentebestuur anticipeert op de bestaande situatie: de verloederde indruk/het plein dat geen plein is maar eerder een straat met een chaotische verkeersafwikkeling.
- Er wordt een visie ontwikkeld binnen het strategisch-commerciële plan om de aantrekkelijkheid van het commerciële centrum te verhogen, in overleg met lokale betrokkenen. Er worden projecten gedefinieerd, waaronder de herinrichting van de stationsomgeving.
- Er volgt een opdrachtschrijving betreffende de stedenbouwkundige visie voor de ruimere omgeving.

Proces

- De opmaak wordt toegewezen aan een extern bureau.
- Twee centrale opties komen naar voor uit de voorstudie: een kwalitatieve verbindingsruimte tussen kern en perifere wijken, en een transferium.

- Het gemeentebestuur breidt het opdrachtgeverschap uit met NMBS en De Lijn. Dit samenwerkingsverband mondt uit in de formulering van een samenhangend programma: renovatie van spoorwegonderdoorgang, schuilgelegenheid, fietsenstalling, busstation, pendelparking.
- Het eerste voorontwerp wordt aan de bevolking en aan de verkeerscommissie gepresenteerd. De ontwerpers lanceren bij die gelegenheid het voorstel voor de vernieuwing namelijk de verbreding en verplaatsing van de tunnelkoker.
- Gezien de meerwaarde van dit voorstel voor de stedenbouwkundige structuur (o.m. grotere interactie tussen de twee delen van de gemeente) besluit het gemeentebestuur tot een extra financiële investering in het samenwerkingsverband op deze ingreep te realiseren.
- In de twee belangrijkste sleutelmomenten speelt het gemeentebestuur een cruciale rol. Ten eerste is er de beslissing om het gemeentelijke initiatief te verbreden naar een publieke samenwerking met de NMBS en De Lijn. Ten tweede het creëren en het opvolgen van een maatschappelijk draagvlak (in casu de financiering van de vernieuwing van de tunnelkoker).

Resultaat

Funcities zonder relatie zijn door deze realisatie opnieuw in samenhang gebracht: de relatie stadsdelen noord en zuid; opheffing visuele grenslijnen tussen gemeente, NMBS en De Lijn.

De stationsomgeving is kwalitatief sterk verbeterd. De heraanleg van de stationsomgeving betekent een nieuwe dynamiek voor de directe en bredere omgeving. Ze vormt een belangrijke aanzet tot toekomstige vernieuwingsprojecten onder impuls van het gemeentebestuur op het plein en in de aanpalende straten.

De beslissing om een ontwerp op te maken voor de brede omgeving en het betrekken van de beide cruciale partners is een belangrijkste stap in deze realisatie.

Het gemeentebestuur is in dit project de drijvende kracht. Het feit dat ze een dialoog aangaat met NMBS en De Lijn met het oog op stedelijke verbetering en alles in één ontwerp laat opnemen getuigt van wil en visie.

Het bestuur slaagt erin een proces van kwaliteitsvolle besluitvorming te realiseren in overleg met de andere partners en op basis van een draagvlak vanwege de bevolking. Andere actoren (nutsmaatschappijen, veiligheidscoördinator, omwonenden...) worden op een voorbeeldige manier in het proces betrokken.

Het stationsplein Wetteren heft de letterlijke perceelsafbakening op (tussen de verschillende bevoegde instanties gemeente, NMBS, De lijn) en scheidt daardoor een helder openbaar domein. De nieuwe ondertunneling zorgt voor een betere wisselwerking tussen de gemeentedelen aan weerszijden van het spoor. Het nieuwe stationsplein heeft de potentie om zich te ontwikkelen als een volwaardige ruimte.

De jury nomineert de inzending en bekroont het als laureaat omwille van haar innoverend karakter en voorbeeldwaarde voor de categorie infrastructuur.

Categorie internationaal project

Definitie categorie Internationaal project Prijs Bouwheer 2005

“Vlaamse bouwheren realiseren ook projecten in het buitenland. In een context van wisselwerking en wederkerigheid blijft de opdracht van Vlaamse bouwheren niet beperkt tot Vlaanderen.

Met de categorie ‘Internationaal project’ wil de Vlaamse Bouwmeester voorbeeldige Vlaamse bouwheren in het buitenland (Europese Unie en de kandidaat-lidstaten) in het daglicht plaatsen. Het internationale project kan ingediend worden in het kader van één of meerdere categorieën van 1 t/m 6”.

Er werden geen projecten ingediend die voldoen aan de definitie van de categorie internationaal project.

Categorie geïntegreerde opdracht

Naast de erkenningen voor deze zeven categorieën, wordt ook een prijs toegekend voor de geïntegreerde opdracht. Voor deze prijs kunnen bouwheren zich niet rechtstreeks kandidaat stellen. De kernjury selecteert de laureaat op basis van de kandidaturen binnen de zeven categorieën. Projecten die minimum drie categorieën op een zinvolle manier integreren, komen voor deze erkenning in aanmerking.

De kernjury stelt vast dat geen enkel project genomineerd is in drie categorieën, hetgeen zou betekenen dat reglementair geen nominaties en laureaat vastgesteld kunnen worden. Ook constateert de jury dat vier inzendingen zijn genomineerd voor twee categorieën. Deze projecten geven blijk van kwaliteiten die in andere categorieën zijn geformuleerd.

Beoordeling geïntegreerde opdracht

De jury kwam tot het besluit dat de bouwheer Vlaamse Milieumaatschappij in zijn project “Kantoorgebouw Vlaamse Milieumaatschappij” het meest kwaliteitsvol “publiek ruimte” als derde categorie betreft in de projectopdracht, het proces en het resultaat.

De jury roept de Vlaamse Milieumaatschappij uit tot de laureaat van de prijs voor de geïntegreerde opdracht.

Laureaat

Dossier nr.	16
-------------	-----------

20. VLAAMSE MILIEU MAATSCHAPPIJ: KANTOORGEBOUW VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ

	NOMINATIE NIEUWBOUW NOMINATIE KUNST IN OPDRACHT LAUREAAT GEINTEGREERDE OPDRACHT
Dossiernummer	16
Bouwheer	Vlaamse Milieu Maatschappij
Bouwheer vertegenwoordigd door	J. Dewinne
Projectindiener	De Smet Vermeulen architecten bvba
Projecttitel	Kantoorgebouw Vlaamse Milieu Maatschappij
Locatie	Aalst
Projectomschrijving	Vestiging van nieuw kantoor VMM en afstemming van nieuwe en vroegere functies in een omvangrijk binnengebied: nieuw kantoorgebouw als standaard van duurzaam wonen, restauratie van voormalige pastorie, behoud en omarming van vroegere tuin, afstemming en ontwikkeling publiek domein, integratie van een kunstwerk
Ontwerper	De Smet Vermeulen architecten bvba, Gent
Andere partners	- Lemco bvba, ingenieur stabiliteit, Aalst
	- Moens Engineering, ingenieur technische uitrusting, Lede
	- Patrick Van Caeckenberg, kunstenaar, Sint-Kornelis Horebeke
Jaar van realisatie	opgeleverd op 310505

Informatie

Omschrijving

Nieuw kantoor van VMM in omvangrijk binnengebied in de 19 eeuwse gordel op plaats van vroeger rustoord

- Creatie van nieuwe route door binnengebied, behoud en “omarming” van vroegere tuin, kunstwerk van Patrick Van Caeckenbergh in de tuin
- Restauratie van oude pastorie (voor documentatiecentrum)
- Nieuw kantoorgebouw: door meervoudig ruimtegebruik, flexibiliteit en doordacht energieconcept, een standaard van duurzaam wonen.

Proces

- Aankoop in 1998
- Stedelijk besluit tot behoud neogotische gebouwen
- Alternatieve haalbaarheidsstudie van VMM voor behoud van:
 - Pastorie
 - Tuin
 - Tuinhek
 - Kastanjelaar
- Verkeersvrij maken binnenplein/bouw van ondergrondse parkeergarage in samenwerking met (aanpalende) OCMW/binnenplein wordt publiek (24/24)
- Toetsing ontwerptenties bij Vlaams Bouwmeester
- Vervolledigen ontwerpteam opdat alle aspecten worden betrokken: Interieur/Openbare ruimte/Tuinaanleg/Bijzondere eisen: vb. Dendrologie
- Inspraak en betrokkenheid personeel
 - Fijnstellen organogram en voorontwerp
 - Voorlegging van definitief ontwerp
- Duurzaam bouwen onder leiding van VMM-werkgroep Interne Milieuzorg
 - Flexibiliteit in tijd en ruimte
 - Ecologisch materiaalgebruik
 - Lage CO₂ –emissie
 - Duurzaam bouwen als opdracht voor de ontwerpers

- Kunst in opdracht
Patrick van Caeckenberg op voorstel van Bouwmeester en na bezoek aan Bonnefanfantenmuseum
- Informatie aan de buurtbewoners
 - Informatievergadering voor de start van de werken (over eindtoestand en werfhinder)
 - Open-deur voor Vlaanderendag (april 2003)
- Werftoezicht en coördinatie
Coördinatie van gelijktijdige aannemingen door vertegenwoordiger van de bouwheer

Beoordeling categorie nieuwbouw

Opdracht

Vanuit haar taakstelling heeft de bouwheer een duidelijke opdracht geformuleerd voor zijn eigen gebouw. Daarin is hij een duidelijk voorbeeld voor andere verantwoordelijke bouwheren. Hij heeft zich niet enkel beperkt tot de eigen opdracht maar heeft de opdracht verruimd naar de omgeving. Hierdoor is hij de motor geworden van de ontwikkeling in de directe omgeving. Ondanks het feit dat hij – gelet op zijn overheidstaak – de plicht had een dergelijke opdracht te formuleren, is hij erin geslaagd om met alle actoren dit ook duidelijk naar voren te schuiven. De VMM heeft een maatschappelijke opdracht en met de realisatie van het nieuwe hoofdkantoor trekt hij deze maatschappelijke opdracht consequent door van bij de aanvang, zowel in de projectopdracht, het proces als het resultaat. Op deze manier maakt de VMM zijn maatschappelijke opdracht in de meester letterlijke zin waar.

Proces

- Bij de opstart en het ontwerp van het project werd de expertise van het eigen personeel maximaal aangesproken. Ook werd een duidelijk traject met diverse stappenplannen doorlopen in samenspraak met de diverse actoren. De bouwheer gaat bij dit project verder dan enkel het plannen, ontwerpen en bouwen van het gebouw.
- De besluitvorming over de keuze voor behoud en nieuwbouw is zeer doordacht en gebaseerd op de samenspraak met alle betrokken actoren. Het binnengebied wordt permanent bij de planvorming betrokken en krijgt een bestemming als publieke ruimte. De kunstenaar wordt tijdig betrokken in het proces en is in die zin voorbeeldig. De omwonenden worden via informatiebijeenkomsten bij het proces betrokken.
- De bouwheer hecht heel wat belang aan de nazorg en communicatie over de voorbeeldfunctie van dit gebouw. Dit proces/strategie is naar het oordeel van de jury, innoverend.

Resultaat

De bouwheer slaagde erin om naast een hedendaagse, ecologische en kwaliteitsvol gebouw, ook zijn doelstelling te realiseren. De combinatie van behouden en nieuwbouw is doordacht. De directe omgeving fungeert als een nieuwe publieke ruimte. Het kunstwerk maakt daar substantieel deel van het resultaat uit. Het project levert een belangrijke impuls tot de herwaardering van dit stadsdeel van Aalst.

Door het gecreëerde draagvlak en de gevolgde strategie zijn het gebouw én de bouwheer uitgegroeid tot een voorbeeld op zijn domein.

De VMM heeft een maatschappelijke opdracht en met de realisatie van het nieuwe hoofdkantoor trekt hij deze maatschappelijke opdracht consequent door zowel in de projectopdracht, het proces als het resultaat. Op deze manier maakt de VMM zijn maatschappelijke opdracht in de meester letterlijke zin waar.

Mede door de centrale positie van de VMM in informatieverstrekking en milieueducatie krijgt deze realisatie een grote sensibiliserende kracht naar de Vlaamse overheidsinstellingen, de semi-openbare besturen, de particuliere sector en de publieke opinie.

Samenstelling

Mat Steyvers, TOPOS
Pieternel Vermoortel, TOPOS
Edwin De Ceukelaire, team Vlaams Bouwmeester

Verantwoordelijke uitgever

Marcel Smets
Vlaams Bouwmeester
Koning Albert II-laan 20 bus 9
1000 Brussel

Grafische vormgeving

Ingrid Van Rintel
Afdeling Communicatie & Ontvangst

Uitgave

Oktober 2005